

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ
& ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ
(ΠΡΩΗΝ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΑΣ &
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΕΚΘΕΣΕΩΝ)
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ

Πτυχιακή εργασία με θέμα:
«Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, απέναντι
στις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει τον 21ο
αιώνα»

Φοιτήτρια: Σταμούλη Γεωργία
Επιβλέπων καθηγητής: Βίγλη Μαρία
ΠΥΡΓΟΣ 2017

Προσοχή!! - ΣΧΕΔΙΟ 2
Για έντονο Αυτό Το
Βιβλιοδετείτε ΥΠΟΓΡΑΜΜΕΝΟ
ΓΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Βεβαιώνω/ουμε ότι είμαι/είμαστε ο/οι συγγραφέας/εις αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα/είχαμε για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία.

Επίσης, έχω/έχουμε αναφέρει τις οποίες πηγές από τις οποίες έκανα /κόναμε χρήση δεδομένων, ιδεών η λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες.

Ακόμη δηλώνω/ουμε ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα/εμάς προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία ότι θα αναλάβω/ουμε πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχτεί ότι δεν μου/μας ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

Σταθιώτη Γεωργία

338

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 3

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

Περιεχόμενα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ABSTRACT	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο – Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ	11
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	11
1.2. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	12
1.3. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	13
1.4. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο – Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	18
2.1. ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ.....	18
2.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ.....	19
2.3. ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΩΣ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ.....	21
2.4. Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο – ΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΞΩΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ)	26
3.1. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ.....	26
3.2. ΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΩΣ ΚΕΝΤΡΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ.....	27
3.3. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	27
3.3.1. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ.....	28
3.3.2. ΕΞΩΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο – ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	32
4.1. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	32
4.1.1. Η ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΟΥ	33
4.1.1.1. ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΛΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ	34
4.1.2. ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	37
4.1.3. ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ "Ο ΣΤΑΘΜΟΣ"	39
4.2. ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	41
4.3. Η ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	43
4.4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο – ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	45
5.1. ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ.....	45
5.2. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	60
6.1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	60
6.2. Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΥΛΙΚΟΥ.....	60
6.2.1. ΤΥΠΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ	61
6.2.2. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ/ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	62
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ, κ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟ Κ.	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	69

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- **Εικόνα 1:** Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα Β. Παπαντωνίου
- **Εικόνα 2:** Πελοποννησιακές Φορεσιές
- **Εικόνα 3:** Κάτοψη ισογείου
- **Εικόνα 4:** Μουσείο Παιδικής Ηλικίας «Ο Σταθμός»
- **Εικόνα 5:** Σκοτεινοί θάλαμοι
- **Εικόνα 6:** Τα Λευκά του ΠΛΙ
- **Εικόνα 7:** Ελληνικό Άστυ: Ναύπλιον 1822-1922
- **Εικόνα 8:** Αχνάρια μεγαλοπρέπειας. Μια νέα ματιά στην παράδοση της ελληνικής γυναικείας φορεσιάς
- **Εικόνα 9:** Νύφες. Παράδοση και μόδα στην Ελλάδα
- **Εικόνα 10:** Οι συλλογές: Ένα ταξίδι στον χώρο και στον χρόνο
- **Εικόνα 11:** Βρυξέλες 1982 – Ευρωπαϊκά. Τρεις κύκλοι της ζωής
- **Εικόνα 12:** Αθήνα 1985 - Αθήνα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης
- **Εικόνα 13:** Ντάλας (Τέξας) 1990 - Salute to Greece (Ελληνική χρονιά)
- **Εικόνα 14:** Αθήνα 2004 - Πολιτιστική Ολυμπιάδα
- **Εικόνα 15:** Αθήνα 2006 - 4η Ελληνική Εβδομάδα Μόδας. 6 'Παγκόσμιοι' Έλληνες σχεδιαστές μόδας. Για την έκθεση αυτή το ΠΛΙ έλαβε τιμητική διάκριση από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Σχεδιαστών Μόδας
- **Εικόνα 16:** Λονδίνο 2012. 6 'Παγκόσμιοι' Έλληνες σχεδιαστές μόδας.
- **Εικόνα 17:** Καπέλο βελούδινο του Maurice Παρίσι, c.1910. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου
- **Εικόνα 18:** «Ντουλαμάς». Πανωφόρι κόκκινο με κέντημα. Πελοπόννησος. Τέλη 19^{ου} αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου
- **Εικόνα 19:** Paper sari για τις αεροσυνοδούς της Air India από την Elisa Daggs. Νέα Υόρκη 1967. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου
- **Εικόνα 20:** Ζακέτο με γιλέκο του οίκου John Redfern & Son. Παρίσι. Δεκαετία 1880
- **Εικόνα 21:** Βικτωριανό «τουρνούρι». Δεκαετία 1880
- **Εικόνα 22:** Μαγικό ανδρικό και γυναικείο. Δεκαετία 1910. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου

- **Εικόνα 23:** Φορέματα του Paul Poiret. Ανήκαν στην Denise Boulet-Poiret. Από τη συλλογή της Colin Poiret. Παρίσι 1920. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 24:** Ζακέτα με κεντημένες μορφές κινουμένων σχεδίων της Warner Bros. ΗΠΑ 1993. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 25:** Παπούτσια του Jimmy Choo, τύπος “Stay”. Λονδίνο 2007. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 26:** Σκουλαρίκι καράβι, επισμαλτωμένο με ρουμπίνια. Δωδεκάνησα, Πάτμος.
- **Εικόνα 27:** Χρυσό ρολόι με μπλε σμάλτο και διαμάντια. 19ος αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 28:** Ζεύγος σκουλαρίκια. Ήπειρος, Ιωάννινα. 19ος αι.
- **Εικόνα 29:** Παλάσκα ασημένια, με τους πρώτους βασιλείς της Ελλάδας Όθωνα και Αμαλία. 19ος αι.
- **Εικόνα 30:** Παγούρι από τσίγκο. Οι δυο όψεις του παριστάνουν ανάγλυφο γυναικείο πρόσωπο, με καπέλο στο κεφάλι. Στη μια πλευρά επιγραφή «ΧΙΡ ΓΕΩΡΓΙΟΥ», στην άλλη «1898». 1898 Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου
- **Εικόνα 31:** Τάσι με δικέφαλο αετό και επιγραφή «ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ». 19ος αι.
- **Εικόνα 32:** Έργο του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου Χατζημιχαήλ (1873-1934) με θέμα «Ο Άρης θεός του πολέμου και η κυνηγίτρια θεά του κυνηγιού Άρτεμη». Λάδι σε απροετοίμαστο πανί. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 33:** Χρωμολιθογραφία με θέμα την αναχώρηση του Όθωνα και της Αμαλίας από την Ελλάδα. Εκδότης Β. Τσαγκάρης.
- **Εικόνα 34:** «Γυναίκες από τον Μοριά». Επιχρωματισμένη λιθογραφία του Γάλλου ζωγράφου Théodore Leblanc (από το λεύκωμα «Croquis d' après nature faits pendant trois ans de séjour en Grèce et dans le Levant», Παρίσι 1833-34).
- **Εικόνα 35:** Τμήμα χιτώνα. Αίγυπτος. 6ος-7ος αι. μ.Χ. Τα υφαντά που βρέθηκαν στην Αίγυπτο αυτή την περίοδο ονομάστηκαν κοπτικά, ακολουθώντας την παράδοση που καθιερώθηκε πριν 100 περίπου χρόνια από τους ερευνητές που πρώτοι αναφέρθηκαν σε τέτοια ευρήματα.
- **Εικόνα 36:** Μαξιλάρι λινό με μεταξωτά κεντήματα. Νησιά Ιονίου, Λευκάδα, 19ος αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

- **Εικόνα 37:** Κεραμικό δοχείο με καπάκι. Μ. Ασία, Τσανάκ-Καλέ 1853. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 38:** Λύρα. Κρήτη, Λασιθί. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
- **Εικόνα 39:** Κασελάκι χρυσοχόου. Δωρεά του Θεόδωρου Μίντζα, στη μνήμη του αξέχαστου φίλου και συνεργάτη του Ανδρέα Σκουργιαλού.
- **Εικόνα 40:** Κασέλα ξύλινη, ζωγραφισμένη, με πρόσθετα καθρεφτάκια. Επιγραφή: «ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΑΤΙΟΥ». Ήπειρος, Μέτσοβο. Αρχές 20ού αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την εμφάνιση τους μέχρι σήμερα, τα μουσεία αλλάζουν συνεχώς. Εξελίσσεται η μορφή τους, ο στόχος και ο σκοπός ύπαρξής τους, καθώς και τα μέσα που χρησιμοποιούν. Ακόμα αυξάνονται τα είδη μουσείων, καθώς και τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία ένα αντικείμενο μπορεί να θεωρηθεί μουσειακό.

Ταυτόχρονα, αλλάζει και το κομμάτι εκείνο που αφορά το κοινό των μουσείων. Ενώ παλιότερα, οι επισκέπτες των μουσείων ήταν άνθρωποι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, και από τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις, αυτό τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αλλάζει. (Merriman, N., 1999: 43)

Τα μουσεία, έχουν ως στόχο την προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών. Συνεπώς πρέπει να βρουν τρόπους , ώστε να δημιουργήσουν μια σχέση οικειότητας με τους ανθρώπους, και να γίνουν κομμάτι της καθημερινότητάς τους. Επίσης, τα μουσεία πλέον αποτελούν κομμάτι του τουρισμού, οπότε στοχεύουν σε ένα ευρύτερο φάσμα επισκεπτών κι όχι μόνο στους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας.

Ο κόσμος ανταποκρίνεται, και κάθε χρόνο πολλά μουσεία δέχονται αμέτρητες επισκέψεις, όχι μόνο από τους κατοίκους των χωρών στις οποίες βρίσκονται αλλά και από ξένους.

Η μορφωτική αποστολή του μουσείου για την κοινωνία εκφράζεται μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα μουσεία δεν είναι αξιολογικά ουδέτεροι χώροι, αλλά αντανakλούν τις αντιλήψεις και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κοινωνίας μέσα στην οποία λειτουργούν. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες προάγουν την ατομική και κοινωνική ανάπτυξη των συμμετεχόντων. Αποτελούν μορφή μάθησης μέσω της πράξης και προσφέρουν σημαντική προστιθέμενη αξία για την κοινωνία και την οικονομία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα μουσεία αποτελούν ένα από τα κατεξοχήν κοινωνικά πεδία μάθησης, όπου δημιουργικές ιδέες, συναισθήματα και σχέσεις τόσο μεταξύ των ανθρώπων όσο και μεταξύ ανθρώπων και αντικειμένων βρίσκουν χώρο έκφρασης και ανάπτυξης. Τα τελευταία χρόνια βιώνουν και αυτά πολλαπλές πιέσεις για επαναπροσδιορισμό της θεσμικής τους υπόστασης, των αξιών και των στρατηγικών τους προτεραιοτήτων, με στόχο να ανταποκριθούν στις κοινωνικές, πολιτικές, τεχνολογικές και οικονομικές προκλήσεις που ως σύνολο καθορίζουν τον σύγχρονο κόσμο.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως αντικείμενο μελέτης το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, απέναντι στις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει τον 21^ο αιώνα.

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο έγινε λόγος για την επιστήμη της Λαογραφίας, για το αντικείμενο μελέτης και τον σκοπό της. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στον ρόλο του μουσείου ως προς τη διασφάλιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναλύοντας το μουσείο ως χώρο εκπαιδευτικής τεκμηρίωσης, αλλά και ως κέντρο έρευνας και συντήρησης. Το τρίτο κεφάλαιο έχει ως θέμα μελέτης τα λαογραφικά μουσεία και τις λαογραφικές σπουδές στην Ελλάδα.

Το τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο έχει ως βασικό θέμα το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα. Πιο συγκεκριμένα, στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάσαμε κάποιες πληροφορίες σχετικά με το ΠΛΙ, από την ιδρυτή του, το κτήριο, τους χώρους του, την προσφορά του, αλλά και τα βραβεία που έχει λάβει μέχρι σήμερα. Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται με εικόνες οι βασικότερες εκθέσεις και συλλογές του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος από τα πρώτα του χρόνια μέχρι σήμερα.

ABSTRACT

The museums are one of the prime areas of social learning, where creative ideas, feelings and relationships among people and between people and objects find expression and development. In recent years are experiencing multiple pressures for redefining their institutional status, values and their strategic priorities in order to meet the social, political, technological and economic challenges that define the modern world.

This thesis has as object of study the Peloponnesian Folklore Foundation, to the challenges that has to face in the 21st century.

The paper consists of five chapters. In the first chapter we talked about the science of folklore, its study and its purpose. In the second chapter we discussed the role of the museum as a safeguard cultural heritage, analyzing the museum as an educational documentation space, but also as a research and service center. The third chapter is about study the folklore museums and folklore studies in Greece.

The fourth and fifth chapter has as a basic issue the Peloponnesian Folklore Foundation. More specifically, in the fourth chapter we presented some information about the PFF, its founder, the building structure, its property, its offer, and the awards that has received. In the fifth chapter, we presented with images the main exhibitions and collections of the Peloponnesian Folklore Foundation from the early years until today.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο – Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Στην Ελλάδα, όπως και αλλού, η επιστήμη της λαογραφίας θεμελιώθηκε πάνω στη διάκριση δύο επιπέδων πολιτισμού μέσα στον ίδιο λαό, πράγμα που περιόρισε τη σημασία του όρου *λαός* σε μόνο το κατώτερο στρώμα, και ειδικά στο αγροτικό στοιχείο του πληθυσμού, σε αντίθεση προς το αστικό.

Οι λόγοι τώρα που προκάλεσαν το ενδιαφέρον των μορφωμένων για τα λαϊκά στρώματα είναι πολλοί και διάφοροι στην ιστορία της λαογραφίας: φτάνουν από την καθαρή περιέργεια ως την εθνική περηφάνια, από το ρομαντικό ενδιαφέρον ως την επιστημονική έρευνα, και την επιθυμία να καθοριστεί το εθνικό Εγώ, αντιπαραβαλλόμενο προς ένα άλλο, ξένο Εγώ. Τους λόγους αυτούς μπορούμε συνήθως να τους ανιχνεύσουμε μέσα στη σχετική ορολογία, που δηλώνει, αντίστοιχα, τις ιδιότητες του «υπό παρατήρηση» λαού και του παρατηρητή λαογράφου. Οι αρχαίοι ελληνικοί όροι είναι από την άποψη αυτή ιδιαίτερα διαφωτιστικοί. Για τους φιλόσοφους «λαός» ήταν οι «πολλοί», οι αδαείς, αυτοί που δεν χρησιμοποιούν την κρίση τους, και αυτοί που έχουν τα απλοϊκά καλλιτεχνικά γούστα των γυναικών και των παιδιών τους αρέσουν δηλαδή τα φανταχτερά χρώματα και τα πολυπόικιλα σχέδια. Οι διακρίσεις αυτές προέκυψαν, όπως είναι φανερό, από την εφαρμογή κριτηρίων που αναφέρονται μάλλον στο δημιουργικό νου παρά στα δημιουργήματά του. και είναι επίσης φανερό ότι δεν λαμβάνουν υπόψη τους τοπικές ή χρονικές διαφορές, αλλά χαράσσονται πάνω στο γνωσιολογικό επίπεδο. (Αλεξιάδης, Μ., 2007:291-292)

Η σύγχρονη ορολογία αποκαλύπτει μια πληθώρα κριτηρίων: ο λαϊκός πολιτισμός ορίστηκε ως κατώτερος χυδαίος, *πρωτόγονος, λαϊκός, αγροτικός, χωρικός, αρχαιϊστικός ή παραδοσιακός*. Οι διακρίσεις έγιναν με βάση αξιολογικές κρίσεις (ανώτερος-κατώτερος), τοπικά κριτήρια (αγροτικός-αστικός), ή την ιστορική προοπτική (παραδοσιακός-σύγχρονος).

1.2. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Η Λαογραφία γεννήθηκε ως επιστήμη τον 19ο αιώνα παράλληλα με την απάντηση της έννοιας του έθνους. Τα εθνικά κινήματα που αναπτύχθηκαν τον 19ο αιώνα είχαν ως βασικό σκοπό το κάθε έθνος να αποτελέσει κράτος. Την εποχή εκείνη αρχίζουν να διαλύονται οι πολυεθνικές αυτοκρατορίες και να δημιουργούνται τα εθνικά κράτη. Προϋπόθεση για τη δημιουργία τους είναι η ανάπτυξη εθνικής συνείδησης. Η λαογραφικές σπουδές προσπάθησαν μεταξύ άλλων να ξεκαθαρίσουν τα εθνικά στοιχεία στον πολιτισμό κάθε λαού από τα επείσακτα, τα δάνεια δηλαδή στοιχεία από άλλους πολιτισμούς προκειμένου να εδραιωθεί η εθνική παράδοση και η εθνική συνείδηση. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των Φινλανδών λαογράφων των αρχών του 19ου αιώνα οι οποίοι ανέλαβαν να διακρίνουν τα εθνικά στοιχεία του πολιτισμού τους από αυτά των γειτονικών πολιτισμών, του σουηδικού και του ρωσικού, οι οποίοι ως επικρατέστεροι απειλούσαν να τον αφομοιώσουν. Προκειμένου να ανταποκριθούν στην ζωτική αυτή ανάγκη οι Φινλανδοί επινόησαν την ιστορική-γεωγραφική μέθοδο γνωστή και ως «φινλανδική» προκειμένου να διακρίνουν τα «δικά τους» πολιτισμικά στοιχεία, από τα «ξένα».

Στην Ελλάδα αντίστοιχα εθνική αποστολή της λαογραφίας ήταν να αποδείξει με επιχειρήματα από το βίο και τη γλώσσα του λαού, την αδιάσπαστη συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού από την αρχαιότητα ως σήμερα. Τον 19ο αιώνα οι Έλληνες λόγιοι βρέθηκαν στην ανάγκη να αντικρούσουν τις κατηγορίες του αυστριακού ιστορικού Ph. Fallmerayer ο οποίος υποστήριξε ότι στις φλέβες των νεοελλήνων δεν κυλάει σταγόνα αίμα αρχαιοελληνικό. Στη δεκαετία του 1830 η κατηγορία αυτή έθιξε βαθύτατα τους Έλληνες, καθώς η ρομαντική έννοια του έθνους στηριζόταν βασικά στην πίστη ότι εκείνο που μας συνδέει με τους προγόνους μας και τους συμπατριώτες μας είναι το κοινό αίμα. Καθώς όμως κάτι τέτοιο δεν μπορούσε να αποδειχτεί επιστημονικά στο επίπεδο της φυσικής ανθρωπολογίας η μάχη δόθηκε στο επίπεδο του πολιτισμού. (Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., Καραμανές, Ε., 2008: 13-14)

Ο σύγχρονος βίος του ελληνικού λαού και οι εκδηλώσεις του νεοελληνικού πολιτισμού (του πολιτισμού των χωρικών ο οποίος είχε μείνει κοντά στα παραδεδομένα από τους προγόνους, σε αντίθεση με τον αστικό ο οποίος είχε υποστεί την επίδραση της Ευρώπης) ήταν άξιες μελέτης προκειμένου να εντοπιστούν τα επιβιώματα του ένδοξου παρελθόντος. Χαρακτηριστική της τάσης αυτής είναι η

μελέτη του Νικολάου Πολίτη Μελέτη επί του βίου των Νεωτέρων Ελλήνων: Νεοελληνική Μυθολογία (τόμος Α΄ 1881, τόμος Β΄ 1874), την οποία έγραψε σε ηλικία μόλις 19 ετών, το 1871.

Βέβαια ο επιστημονικός ορίζοντας του Νικολάου Πολίτη, και κατ' επέκταση της ελληνικής Λαογραφίας δεν παρέμεινε αποκλειστικά εθνικός. Ο Πολίτης δεν αρκέστηκε σε μια διαχρονική εξέταση των λαογραφικών φαινομένων, αναζητώντας την ιστορική τους καταγωγή. Ήθελε να συγκρίνει τα ελληνικά δεδομένα με ανάλογά τους από όλον τον κόσμο, όπως δίδασκε η εθνολογία της εποχής του. Η τάση αυτή - γνωστή ως συγκριτική μέθοδος - εκδηλώθηκε πολύ νωρίς στη σκέψη του Πολίτη στα 1882. Διατυπώθηκε στο εναρκτήριο μάθημά του με τίτλο Λόγος εισιτήριος εις το μάθημα της ελληνικής μυθολογίας, όταν εξελέγη υφηγητής της Συγκριτικής Μυθολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ο Πολίτης, λοιπόν, κατόρθωσε να συνδυάσει την εθνική διάσταση της λαογραφίας με την υπερεθνική της επιστήμης της εθνολογίας της εποχής του. (Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., Καραμανές, Ε., 2008: 13-14)

1.3. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Το πέρασμα των χρόνων και οι αλλαγές που επήλθαν στις ανθρώπινες κοινωνίες είχαν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή στον τρόπο ζωής του λαού, καθώς και την κατάργηση σχεδόν των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, γεγονός που οδήγησε τη λαογραφία να αναθεωρήσει τους στόχους της και να συνεργαστεί θεωρητικά και με άλλες επιστήμες όπως είναι η ιστορία, η ανθρωπολογία και η κοινωνιολογία. (Σηφάκης, 2003: 13).

Η Κυριακίδου είπε για τη λαογραφία ότι είναι μια ιστορική επιστήμη, αντικείμενο της οποίας είναι ο παραδοσιακός πολιτισμός στο πλαίσιο καθορισμένου τόπου και χρόνου. (Σηφάκης, 2003: 26) Για την ελληνική περίπτωση ο χρόνος αυτός ορίζεται στην ακμή του νεοελληνικού παραδοσιακού πολιτισμού, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, λίγο πριν την ελληνική επανάσταση (Κυριακίδου – Νέστορος 1975: 91-92) Στόχος της λαογραφίας δεν είναι η διαχρονική μελέτη πλευρών αυτού του πολιτισμού, αλλά η μελέτη και θεωρητική ανασυγκρότησή του στην ολότητά του, με συνδυαστική εξέταση όλων των πλευρών του. (Σηφάκης, 2003: 26)

Για τον λόγο αυτό, η επιστήμη της λαογραφίας δεν έχει προσκολλημένη στη μελέτη του αγροτικού πληθυσμού, αλλά επικεντρώθηκε και στα στοιχεία της

σύγχρονης ζωής. Σύγχρονη ή αστική ονομάστηκε η λαογραφία που ενδιαφέρθηκε να μελετήσει το νέο τρόπο ζωής. (Αλεξιάδης, 2006: 31)

Ο Αλεξιάκης υποστηρίζει ότι η διεύρυνση των ενδιαφερόντων της ελληνικής λαογραφίας την καθιστά μια επιστήμη πέρα από το folklore, γεγονός που τον οδήγησε στο συμπέρασμα ότι είτε πρέπει να περιορίσει το αντικείμενό της, είτε να αλλάξει και να διευρύνει εξίσου τον τίτλο της, ώστε αυτός να καλύπτει την κοινωνική της διάσταση. Ο Μερακλής Μιχάλης πρότεινε τον όρο «κοινωνική λαογραφία» ως απάντηση στο δίλημμα αυτό. (Αλεξιάκης, 2003: 40)

Με την *κοινωνική λαογραφία*, εισάγεται η κοινωνιολογική παράμετρος στην εξέταση των λαογραφικών φαινομένων και εξετάζεται ο σύγχρονος λαϊκός πολιτισμός σε μια κοινωνικοϊστορική αυτοτέλεια, χωρίς την αναζήτηση των δεσμών με το αρχαίο παρελθόν, κάτι που αναλαμβάνει η λαογραφία της συνέχειας. Η κοινωνική ανθρωπολογία του Μερακλή προσεγγίζει μεθόδους των κοινωνικών επιστημών (Αλεξιάδης, 2006: 43-44) Ο συνδυασμός τέτοιων μεθόδων είναι απαραίτητος από τη στιγμή που τα λαογραφικά φαινόμενα, παρά την μακροβιότητα που παρουσιάζουν σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν παύουν να είναι φαινόμενα ιστορικά, πραγματοποιούμενα σε ορισμένο τόπο και χρόνο. (Αλεξιάδης, 2006: 47, 53)

Μπορεί ο Μερακλής να δίνει μια κοινωνιολογική διάσταση στη λαογραφία με την εισαγωγή της «κοινωνικής λαογραφίας», ωστόσο πολλοί επιστήμονες επιμένουν ότι η λαογραφία έχει ανάγκη από τη μέθοδο και τη θεωρία της ανθρωπολογίας για να μπορέσει να κατανοήσει πλήρως το αντικείμενό της. Ο Αλεξιάκης υποστηρίζει ότι λαογραφία που δεν κάνει χρήση της ανθρωπολογικής θεωρίας και μεθόδου, επιστρέφει στο προεπιστημονικό της στάδιο, άρα παύει να είναι επιστημονική. (Αλεξιάκης, 2003: 45)

Η επιμονή μάλιστα των Ελλήνων ανθρωπολόγων να μελετούν Έλληνες καταργεί την ερευνητική εξωστρέφεια, δημιουργεί ένα κλίμα περιχαράκωσης και οδηγεί την ανθρωπολογία στο λαογραφισμό. (Παπαταξιάρχης, 2003: 69) Υπάρχει όμως μια σημαντική διαφορά ανάμεσα στη λαογραφία και την ανθρωπολογία. «Η ανθρωπολογία προϋποθέτει μια κοινωνική –οντολογική σχεδόν- απόσταση μεταξύ του ερευνητή και του αντικειμένου έρευνάς του, ενώ η λαογραφία προϋποθέτει, αντίθετα, μια οικειότητα με το αντικείμενο μελέτης.» (Κουρουκλή, 2003: 235) Ακόμα και στην περίπτωση της «ανθρωπολογίας οίκοι» ο ανθρωπολόγος δε γνωρίζει σε βάθος τη συγκεκριμένη κουλτούρα που μελετά. (Αλεξιάκης, 2003: 54)

Ο διάλογος της λαογραφίας με την ανθρωπολογία και την κοινωνιολογία, που έχει ξεκινήσει κυρίως από επιστήμονες, οι οποίοι σπούδασαν στο εξωτερικό, δεν έχει γίνει αποδεκτός από το σύνολο των λαογράφων. (Αλεξιάκης, 2003: 41) Ορισμένοι εκφράζουν απλά κάποιες επιφυλάξεις. Ο Παπαταξιάρχης για παράδειγμα τονίζει: «Βλέπω με επιφύλαξη κάποιες τρέχουσες αντιλήψεις περί διεπιστημονικότητας όταν αυτές φτάνουν στο σημείο να προτείνουν την υπέρβαση των δύο κλάδων. Πιστεύω στη γνωστική πειθαρχία των επιμέρους επιστημών, όπως αυτή ιστορικά προσδιορίζεται στην οροθέτηση του αντικειμένου, στη ρητή και συστηματική αποτύπωση των θεωρητικών παραδειγμάτων και της μεθοδολογίας» (Παπαταξιάρχης, 2003: 66) Σε πολλές περιπτώσεις όμως δε μιλάμε μόνο για επιφυλάξεις, αλλά για άρνηση του διαλόγου μεταξύ των επιστημών. Η πλειοψηφία των λαογράφων συνεχίζει να κινείται στο πνεύμα της λαογραφίας της πολυθρόνας. (Τσιμπιρίδου, 2001: 39) Η επιμονή της λαογραφίας σε αναχρονιστικές μεθοδολογίες οδηγεί τους ανθρωπολόγους στην απόρριψή της ως μη – επιστήμης με τραγικές συνέπειες για τη γνώση που παράγεται στα ελληνικά πανεπιστήμια, αλλά και για την ίδια την ανθρωπολογία, η οποία μ' αυτό τον τρόπο αγνοεί ένα εξαιρετικά πλούσιο υλικό, το οποίο θα ήταν πολύτιμο για τη σύσταση μιας ιστορίας / ανθρωπολογίας του πρόσφατου παρελθόντος. (Τσιμπιρίδου, 2001: 39)

1.4. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Είναι γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τονίστηκε ιδιαίτερα ο εθνικός χαρακτήρας της Λαογραφίας και η εξυπηρέτηση της ανάγκης να περισωθεί και να επιβιώσει η εθνική μας παράδοση. Η Λαογραφία επίσης κατά την πορεία της θεωρήθηκε ως η συλλογή λαογραφικού υλικού ή η συναισθηματική και λογοτεχνική παρουσίαση του. Ακόμη η παρουσίαση έργων λαϊκής τέχνης, μουσικής, χορών και η αναβίωση μαγικοθρησκευτικών δρωμένων ή αναπαραστάσεις γάμου στις πλατείες ή ακόμη και σε θέατρα. Βεβαίως, τίποτε από όλα αυτά δεν είναι έξω από τα όρια της Λαογραφίας. (Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., Καραμανές, Ε., 2008: 17-18)

Με τη διεύρυνση των ορίων και του περιεχομένου των διαφόρων κοινωνικών επιστημών και κυρίως την προσέγγιση των επιστημονικών πεδίων της Λαογραφίας, της Εθνολογίας και της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας σε διεθνές επίπεδο, η ελληνική

Λαογραφία διέγραψε μια παράλληλη πορεία, και σε ορισμένες περιπτώσεις επωφελήθηκε από τις μεθόδους και τους θεωρητικούς προσανατολισμούς τους.

Χαρακτηριστικό της έρευνας των μεταπολεμικών χρόνων είναι η σφαιρικότερη αντιμετώπιση των θεμάτων έρευνας με τη στενότερη σχέση μεταξύ των διαφόρων συγγενών επιστημών, τη χρησιμοποίηση των πορισμάτων και των μεθόδων τους σ' έναν ευρύτερο κύκλο διεπιστημονικής συνεργασίας για το καλύτερο αποτέλεσμα. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα με τις ανθρωπολογικές επιστήμες (Λαογραφία, Εθνολογία, Εθνογραφία) με αποτέλεσμα πολλές φορές να γίνονται ασαφή τα όρια δικαιοδοσίας καθεμιάς.

Η ιδιομορφία του υλικού της Λαογραφίας, το οποίο ευρίσκεται διάσπαρτο τόσο στις φιλολογικές και ιστορικές πηγές όσο και στην προφορική κάθε φορά παράδοση, απαιτεί για την συγκέντρωσή του τη χρήση περισσοτέρων της μιας μεθόδων προκειμένου ο λαογράφος να επιτύχει το επιθυμητό και επιστημονικά ορθό αποτέλεσμα. Ο σκοπός στον οποίο πρέπει να αποβλέπει η προσπάθεια συγκέντρωσης του υλικού είναι η ακρίβεια και η σαφήνεια και η κατά το δυνατόν αντικειμενικότητα. (Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., Καραμανές, Ε., 2008: 17-18)

Η επιτόπια έρευνα (fieldwork) αποτελεί για τον λαογράφο απαραίτητη εμπειρία χωρίς την οποία είναι δυνατόν να παρανοήσει και να παρερμηνεύσει στοιχεία που προέρχονται από άλλες πηγές. Η επιτόπια έρευνα με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων (φωτογραφικής μηχανής, κάμερας, μαγνητοφώνου) είναι πολλαπλά χρήσιμη για την εξασφάλιση τεκμηριωτικού υλικού. Βασικά ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν, σύμφωνα με τα ισχύοντα στις ιστορικοφιλολογικές επιστήμες είναι το πού και το πότε. Οι κοινωνικές επιστήμες ερευνούν το γιατί. Η Λαογραφία, λοιπόν, επειδή είναι ιστορική, φιλολογική και ανθρωπολογική επιστήμη προσπαθεί ή τουλάχιστον πρέπει να προσπαθεί να απαντήσει και στα τρία ερωτήματα. Ανάλογα με τη βαρύτητα που ο κάθε λαογράφος ερευνητής αποδίδει στα ερωτήματα αυτά και το στόχο του να δώσει απαντήσεις σε όλα η σε ορισμένα από αυτά προσδιορίζει τον τρόπο έρευνάς του, τα εργαλεία του και τη μέθοδο που θα χρησιμοποιήσει στην αξιοποίηση του υλικού. Έτσι για τον ενδιαφερόμενο για το πού και το πότε η έρευνα των πηγών τεκμηριώνεται στο μέτρο του δυνατού με την επιτόπια έρευνα (προφορική παράδοση και αντικείμενα).

Στο χώρο της ελληνικής Λαογραφίας η ιστορικοφιλολογική εξακολούθησε στις περισσότερες περιπτώσεις να αποτελεί την βασική μέθοδο προσέγγισης για τους λαογράφους, εμπλουτισμένη με την εμπειρία της εθνολογίας και της Κοινωνικής

Ανθρωπολογίας. Μέθοδοι όπως η λειτουργική, η δομική ή ο συνδυασμός και των δύο ως δομολειτουργική, για να αναφερθούμε σε θεωρητικές προσεγγίσεις που διέγραψαν μια μακρά πορεία στο διεθνή χώρο, δεν έχουν χρησιμοποιηθεί αμιγώς από τους Έλληνες λαογράφους, αλλά ούτε καν από πολλούς Έλληνες κοινωνικούς ανθρωπολόγους, οι οποίοι καταφεύγουν συχνά στις «παραδοσιακές» μεθόδους της Λαογραφίας.

Η σύγκλιση ως προς τις μεθόδους για συγγενείς επιστήμες, προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο επιστημονικά αποτέλεσμα, φαίνεται να είναι σήμερα το αίτημα των ειδικών επιστημόνων στο χώρο της Λαογραφίας και των συγγενών επιστημών. (Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., Καραμανές, Ε., 2008: 17-18)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο – Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

2.1. ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΩΣ ΧΩΡΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Το μουσείο είναι ίδρυμα στην υπηρεσία της κοινωνίας, το οποίο έχει ως έργο του να συγκεντρώνει, να διατηρεί και να παρουσιάζει στο κοινό τις δημιουργίες του ανθρώπου ή της φύσης, με σκοπό τη γνώση, τη διάσωση και αξιοποίηση της πολιτιστικής παράδοσης, καθώς επίσης και την ενίσχυση της παιδείας και του πολιτισμού γενικότερα (Αντζουλάτου-Ρετσίλα, 2005: 197).

Το μουσείο συνδέεται και εξυπηρετεί άμεσα την κοινωνική πραγματικότητα μέσα στην οποία λειτουργεί. Δεν θεωρείται ιδιωτική υπόθεση, ακόμα και αν είναι ιδιωτικό ίδρυμα, γιατί είναι άμεσα συνδεδεμένο με την ευρύτερη κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα, η οποία καθορίζει τις μορφές, τους όρους και τους σκοπούς της λειτουργίας του.

Από την αρχαία Ελλάδα υπάρχει η ανάγκη του ανθρώπου για συλλογή και διαφύλαξη των αντικειμένων, όπου τα μεγάλα ιερά ήδη από την πρώιμη αρχαιότητα αποτελέσαν μια προδρομική μορφή του μουσείου αλλά και άλλοι υπαίθριοι χώροι λατρείας των Μουσών, καθώς εκεί διαφύλασσαν οι πιστοί τα αναθήματά τους.

Πλέον το μουσείο δεν λειτουργεί ως απλός θεματοφύλακας των συλλογών, αλλά αποτελεί έναν πιο πολυσύνθετο θεσμό με επιστημονικό, εκπαιδευτικό, κοινωνικό, ψυχαγωγικό και αναπτυξιακό ρόλο. Προσφέρει εμπειρίες και αποτελεί έναν χώρο όπου συναντώνται όλες οι γενιές, όπου ο άνθρωπος ανοίγει διάλογο με τον άνθρωπο μέσα από υλικά και άυλα αντικείμενα. Είναι ο χώρος όπου καλλιεργείται η ευαισθησία, ερεθίζεται η φαντασία και διευρύνεται ο γνωστικός κόσμος του επισκέπτη. Συνεπώς, προσφέρεται μια ευρύτερη παιδεία και καλλιέργεια χωρίς να παραγκωνίζεται η ψυχαγωγία (Αντζουλάτου-Ρετσίλα, 2005: 198).

Η ανάγκη για τη διατήρηση της εθνικής παράδοσης του κάθε λαού προέβαλε επιτακτική και έτσι τα μουσεία έγιναν τα όργανα που διευκόλυναν έναν λαό να ταυτιστεί με το έθνος. Έθεταν ως σκοπό τους να παρουσιάσουν την εθνική παράδοση, και ήταν, επομένως, ανοιχτά για όλο τον κόσμο χωρίς περιορισμούς (Αντζουλάτου-Ρετσίλα, 2005: 202).

Στην Ελλάδα η ιστορία των μουσείων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την προστασία των αρχαιοτήτων και ξεκινά με την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Για το νέο ελληνικό κράτος οι αρχαιότητες αποτελούν σύμβολο εθνικής ταυτότητας και η διαφύλαξή τους δεν είναι απλώς μια προτεραιότητα αλλά μέγιστη ηθική υποχρέωση.

2.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Το μουσείο είναι ένας θεσμός που συνδέεται οργανικά με τη δημιουργία της βιομηχανικής κοινωνίας, την εδραίωση του πολιτικού φιλελευθερισμού αλλά και τον εκδημοκρατισμό και τη μαζοποίηση της κουλτούρας. Ωστόσο σήμερα, το μουσείο δεν μπορεί να αποτελεί μια συμπαγή ετεροτυπία και ένα θεσμικό θύλακα που συμυκνώνει το παρελθόν σε μια οπτική εμπειρία, ανάγοντας την ύπαρξή του σε μια κλειστή και αυτοτελή οντότητα που αποσκοπεί στην απολίθωση και μνημοποίηση των αρχαιολογικών του αντικειμένων.

Ο ρόλος των σύγχρονων μουσειακών οργανισμών δεν είναι πλέον στατικός και παγιωμένος, έχει επαναπροσδιοριστεί μέσα στο πλαίσιο των κοινωνικών, οικονομικών και τεχνολογικών αλλαγών και δεν περιορίζεται στη συγκέντρωση, διαφύλαξη και ανάδειξη των πολιτιστικών αγαθών, αλλά εντάσσεται στη σύγχρονη ζωή και στην υπηρεσία του κοινωνικού συνόλου στοχεύοντας στην προσέλκυση του ευρύτερου κοινού και στην ολοκληρωμένη επικοινωνία του με τα εκθέματα, προσφέροντας μάθηση και ψυχαγωγία αλλά και την ευκαιρία για ανάπτυξη προβληματισμού σχετικά με την εξέλιξη των κοινωνικοοικονομικών και ιδεολογικών δομών και την αναζήτηση αντιστοιχιών ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν. (Κόκκινος, 2006: 65-66)

Τις τελευταίες δεκαετίες οι άνθρωποι των μουσείων και όλοι όσοι ευθύνονται για τη διαχείριση και τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς, έχουν προβεί σε έρευνες, δράσεις και ευρύτατο διάλογο, με σκοπό την ανάδυσή της σε όσο το δυνατόν πολύπλευρο κοινό με όρους δημοκρατίας και ισότητας στην πρόσβαση, αναγνωρίζοντας τόσο το δικαίωμα των ανθρώπων στη γνώση και την πληροφόρηση όσο και την παραγωγική ικανότητα που καταθέτει η γνώση αυτή στην κοινωνία των πληροφοριών. (Βέμη,Β., 2006: 7)

Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του Μουσείου όπως τονίζει ο Merriman (1999), αποτελεί τη βασική προτεραιότητα της σύγχρονης μουσειακής πολιτικής

αναπτύσσοντας ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων με επικοινωνιακή και μορφωτική πρόθεση με στόχο τη διεύρυνση του Μουσείου στην κοινωνία και της προάσπισης του δικαιώματος όλων στον πολιτισμό, στη διαφορά και στην ιστορία. (Merriman, κ.ά., 2002: 127)

Μια ολιστική προσέγγιση του μουσείου ως μέσο επικοινωνίας οφείλει να αντικαταστήσει τις τεμαχισμένες και ακανόνιστες προσεγγίσεις προς το κοινό όπως ορισμένα μουσεία πραγματοποίησαν στο παρελθόν. Η παιδεία και η ψυχαγωγία νοούμενες ως δυνητικά όσο και επιθυμητά αποτελέσματα οδηγούν στη διαπίστωση ότι η επικοινωνία προαπαιτείται ουσιαστικά, ως η απαραίτητη οδός και ως το πρώτο στάδιο διαλεκτικής δράσης στα πλαίσια του μεσογειακού χώρου. (Κανάρη, Χ., Βέμη, Β., 2008: 333) Η ύπαρξη επικοινωνίας πιστοποιεί την ύπαρξη εμπειρίας, δηλαδή την επίτευξη ενός καθολικού στόχου όπως κι αν αυτός συγκεκριμενοποιείται (περιεχόμενο συλλογών, διαθέσιμοι οικονομικοί πόροι, κτηριακή υποδομή κ.ά.). η έννοια της επικοινωνίας όπως εντοπίζεται στη δράση και τον συσχετισμό των παραγόντων πομπού – μηνύματος- δέκτη, βρίσκει απόλυτη εφαρμογή στον μουσειακό χώρο. Μια πρώτη οπτική θα ταύτιζε τον πομπό με τα εκθέματα και τον δείκτη με τους επισκέπτες, παραβλέποντας την τοποθέτηση των εκθεμάτων, γεγονός που προϋποθέτει την άποψη του επιμελητή και όλων εκείνων που εμπλέκονται στη συνολική διαδικασία. Συνεπώς το μήνυμα δεν απορρέει αποκλειστικά από τα αντικείμενα αλλά και από την εκφρασμένη θέση των συντελεστών της έκθεσης. Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί τον άξονα γύρω από τον οποίο λαμβάνει μορφή και υπόσταση μια έκθεση. (Λαπούρτας, Δ., Δημητράκη, Α., 1993: 87-94)

Σύμφωνα με την Οικονόμου (2003), τα μουσεία δεν μεταφέρουν μηνύματα μόνο με τις εκθέσεις τους αλλά και με το κτήριο, τα έντυπα που εκδίδει, τις δραστηριότητες που οργανώνει, τη διοικητική του δομή και τον τρόπο συμπεριφοράς του προσωπικού του. (Οικονόμου, Μ., 2003: 78-79) Ο νέος ρόλος που έχουν πολλά μουσεία δεν επικεντρώνεται πια μόνο στη διατήρηση και τη μελέτη των συλλογών αλλά και στην υποδοχή, την εξυπηρέτηση και τον τρόπο που σχετίζονται με ανθρώπους διαφορετικής μόρφωσης, ενδιαφερόντων, ηλικίας, κοινωνικής και εθνικής προέλευσης και οικονομικής επιφάνειας. Η Κακούρου – Χρόνη (2003) επισημαίνει ότι τα μουσεία οφείλουν να επαναπροσδιορίσουν τον ρόλο τους σε σχέση με τις συλλογές τους και την επικοινωνία τους με το κοινό αντιμετωπίζοντας την πολιτιστική παράδοση κάθε λαού ως αυταξία (Κακούρου – Χρόνη, Γ., 2003: 86) και οι Μούλιου και Μπούνια (1999) τονίζουν ότι η επικοινωνία πρέπει να αποτελεί τη

βάση της ιδεολογίας του μουσείου και επομένως να επηρεάζει όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε όλα τα στάδια της εκθεσιακής διαδικασίας. (Μούλιου, Μ., Μπούνια, Α., 1999: 42)

2.3. ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΩΣ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

Ø Έρευνα

Η έρευνα αποτελεί τη βάση κάθε μουσειακής δραστηριότητας, εφόσον διαμορφώνει την πολιτική του μουσείου σε θέματα απόκτησης αντικειμένων, συντήρησης και πολιτιστικής δραστηριότητας. Κάθε μουσειακό αντικείμενο, οφείλει να έχει εισαχθεί εκεί σύμφωνα με ορισμένους δεοντολογικούς κανόνες που επιτρέπουν μια σωστή αρχειοθέτηση, έτσι ώστε να παρέχεται το μέγιστο δυνατόν των πληροφοριών που θα συμβάλουν στην μετέπειτα ειδική έρευνα. Με τη σειρά της, η έρευνα αυτή (γρήγορη, άμεση και προσωρινή, εν αναμονή μιας σε βάθος μελέτης που ενέχει τη σπουδαιότητα μιας δημοσίευσης) θα βοηθήσει στη σωστή συντήρηση και αργότερα στην έκθεση του αντικειμένου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η μουσειακή έρευνα διαφέρει από αυτήν ενός ερευνητικού κέντρου στο ότι το μουσείο πρέπει να μεταφέρει τα αποτελέσματά της στο ευρύ κοινό ακόμη και αν οι ερευνητές συνεχίζουν να εργάζονται στις αποθήκες ή στις αίθουσές του. Και τούτο γιατί η εκπαιδευτική και η πολιτιστική αποστολή του μουσείου είναι εξίσου σημαντικές με την έρευνα και τη συντήρηση. Ένα μουσείο είναι συγχρόνως εργαστήριο και σχολείο. Και όπως δεν μπορεί να υπάρξει διδασκαλία χωρίς προηγούμενη έρευνα, έτσι δεν μπορεί να μεταφερθεί στο κοινό η ουσία των αντικειμένων εάν δεν έχουν αυτά ήδη αποκωδικοποιηθεί από τους ερευνητές. (Ορφανίδη, Α., 2003: 35)

Σύμφωνα με τον *Jire Neustupny*, η διαδικασία της μουσειακής έρευνας για την απόκτηση και παρουσίαση αντικειμένων θα μπορούσε να ενταχθεί στο παρακάτω θεωρητικό σχήμα:

- Επιλογή γνωστικών θεμάτων και προβλημάτων μετά από αξιολόγηση γνωστικών ελλείψεων
- Συλλογή υλικού από τις πηγές με βάση τα υφιστάμενα κενά
- Τυπολογία και λεπτομερής περιγραφή του ανωτέρω υλικού (με ανοίγματα σε μελλοντικές έρευνες)

- Ταύτιση και ανάλυση του υλικού (με όλες τις φυσιοχημικές μεθόδους, με συσχετισμούς και στατιστικές)
- Σύνθεση με βάση τα ανωτέρω και συμπεράσματα
- Επιστημονική παρουσίαση των αποτελεσμάτων
- Δημοσίευση των αποτελεσμάτων
- Αξιολόγηση της παρουσίασης και της δημοσίευσης αυτής με βάση τις αντιδράσεις του επιστημονικού κοινού και των νέων ερευνών που αναλαμβάνει. (Neustupny, J. 1968: 31)

Ø Συντήρηση

Είναι γεγονός ότι μία από τις ουσιαστικές δεοντολογικές υποχρεώσεις κάθε μέλους μουσειακού επαγγέλματος είναι να εγγυάται την προφύλαξη και συντήρηση τόσο των υπαρχουσών όσο και των νεοαποκτηθέντων συλλογών και μεμονωμένων αντικειμένων, για τα οποία το μέλος του επαγγέλματος αυτού και το εργοδοτικό του ίδρυμα είναι υπεύθυνα και να εγγυάται ότι μέσα στα πλαίσια της λογικής, οι συλλογές θα μεταφερθούν στις επόμενες γενιές σε όσο καλύτερη και ασφαλέστερη κατάσταση είναι πρακτικά δυνατόν, σύμφωνα με τις σύγχρονες γνώσεις και πηγές. (International Council of Museums, 1990: 32) Χαρακτηριστικά μάλιστα ο S. Weil έγραψε ότι η προφύλαξη εξυπηρετεί το μέλλον με ανάλωση του παρόντος (χρόνου) ενώ οι εκθέσεις εξυπηρετούν το παρόν με ανάλωση του μέλλοντος. (Weil,S., 1983: xii-xiv)

Η φροντίδα των συλλογών αποτελεί (παράλληλα με την παροχή δυνατότητας ουσιαστικής τους χρήσης από το κοινό) τμήμα του ορισμού και ουσιαστική αξία ενός πραγματικού μουσείου. (Burcaw, G.E., 1983: 97) Με τη λογική αυτή, το πρώτο βήμα για την ορθή φροντίδα των συλλογών αποτελεί η καλή συντήρηση του μουσείου, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό του. Από την άλλη πλευρά, η φυσική φροντίδα και η δυνατότητα πρόσβασης σε μια συλλογή πρέπει να συμβαδίζει με τις καθιερωμένες επαγγελματικές προδιαγραφές. (American Association of Museums, 1978: 11)

Η έννοια της προφύλαξης και της συντήρησης είναι σχεδόν ταυτόσημες εφόσον λεξικογραφικά ορίζονται ως εξής: (Webster, N, Mc Kenhnie, J., 1977: 388)

Προφύλαξη είναι «η πράξη με την οποία κάποιος προφυλάσσει ή ασφαλίσει από βλάβη, φθορά, αποσύνθεση ή καταστροφή».

Συντήρηση είναι «η πράξη με την οποία κάποιος προφυλάσσει ή επιτηρεί ώστε να αποφευχθεί απώλεια, αποσύνθεση, φθορά ή βιαιοπραγία. Η λέξη προέρχεται από τα Λατινικά όπου *con + servare* σημαίνει κρατώ ή κρατώ ενωμένα».

Η προφύλαξη των συλλογών είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το μουσειακό κτήριο και την αναλογία διάθεσης των χώρων του. Πράγματι, η σωστή κατανομή των χώρων αυτών παίζει σημαντικότατο ρόλο, εφόσον επιτρέπει και την αραιότερη τοποθέτηση των αντικειμένων, έτσι ώστε αυτά να κινδυνεύουν το λιγότερο δυνατόν από φθορές (πτώσεις, θραύσεις, αποκρούσεις κ.λπ.). Για τον λόγο αυτό έχει καθιερωθεί μια αναλογία διάθεσης των μουσειακών χώρων κατά 40-40-20, με άλλα λόγια: 40% για συλλογές, 40% για εκθέσεις και 20% για οτιδήποτε άλλο (γραφεία, αναπαυτήρια, χολ, αμφιθέατρα, εργαστήρια, εστιατόρια, τουαλέτες, κ.λπ.

Από την άλλη πλευρά, οποιαδήποτε προφυλακτική παρέμβαση, όσο και αν αυτή είναι αναγκαία, όταν έχει άμεση επίδραση στο αντικείμενο είναι επιτακτική ανάγκη να αξιολογείται προσεκτικά. Δεν πρέπει να γίνεται τίποτα χωρίς τη συμβουλή κάποιου ειδικού στο θέμα.

Από τεχνικής πλευράς, η συντήρηση και η αναστήλωση βασίζονται στη μελέτη και δημιουργία ενός φακέλου για κάθε αντικείμενο με όλες τις πληροφορίες για την πορεία της συντήρησής του, η οποία περιλαμβάνει κατά κανόνα πέντε στάδια:

1. Καθαρισμό (από τα ασταθή προϊόντα φθοράς, με ποικίλες μεθόδους - μηχανικές, ηλεκτρικές, χημικές, φυσικοχημικές- ανάλογα με το υλικό του)
2. Συγκόλληση και στερέωση (με φυσικές ή τεχνητές κολλητικές ουσίες)
3. Αποκατάσταση/ Αναστήλωση
4. Προφύλαξη από τις μετέπειτα επιδράσεις από το περιβάλλον του (με κλιματισμό, κερί ή βερνίκια, ηλεκτρο-όσμωση κ.ά. παρεμβάσεις στη αλληλεπίδραση αντικειμένου/περιβάλλοντος)
5. Διατήρηση των παραπάνω ώστε να μην φθαρούν ξανά. (Ορφανίδη, Λ., 2003: 38)

2.4. Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Το μουσείο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ανθρωποκεντρικό ή εστιασμένο στους επισκέπτες, προσπαθώντας να αποτελέσει γι' αυτόν αναγνωρισμένο χώρο εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας (Μούλιου, 2005:12).

Στη βάση της επικοινωνιακής πολιτικής του σύγχρονου μουσείου βρίσκεται και η αναθεώρηση του εκπαιδευτικού υλικού. Ο θεσμός του μουσείου καλείται να παίξει ρόλο στην αγωγή και εκπαίδευση του πληθυσμού. Αποτελεί ένα δυναμικό φορέα εκπαίδευσης, ο οποίος με τα αντικείμενά του υπερτερεί σε εποπτικότητα και σε δυνατότητες κατανόησης και εμπέδωσης των σχολικών γνώσεων, προσφέρει γνώσεις ως ενιαίο σύνολο, συμβάλει στην οικοδόμηση της κριτικής γνώσης, της αισθητικής αγωγής, της διαπολιτιστικής εκπαίδευσης, της τόνωσης της εντοπιότητας και της ανάπτυξης συναισθηματικών και ψυχοκοινωνικών διδακτικών σκοπών, καταφέροντας έτσι τη δυναμική εξέλιξη του ίδιου του σχολικού θεσμού, γεγονός που εγγυάται και το ευοίωνο μέλλον του. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα σήμερα θεωρούνται ως ο σύγχρονος τρόπος προσέγγισης του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Αποτελούν το κύριο μέσο για την επίτευξη της βιοματικής προσέγγισης στα μουσεία και μια οργανωμένη διαδικασία που νοηματοδοτεί τα μουσειακά αντικείμενα, στηρίζεται σε ενεργητικές μεθόδους μάθησης και επιδιώκει την εξοικείωση με το μουσείο και την ανάδειξη της επίσκεψης σε ψυχαγωγική και διδακτική εμπειρία. (Τζιαφέρη, Σ., 2005: 30-45)

Για τον προγραμματισμό ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού προγράμματος πρέπει κατ' αρχήν να προσδιορισθεί το είδος του ακροατηρίου στο οποίο αυτό απευθύνεται, η ηλικία και τα ενδιαφέροντά του. Π.χ. τα παιδιά του σχολείου μπορούν να μάθουν περισσότερα από τα μουσειακά εκπαιδευτικά προγράμματα εάν τα τελευταία παρέχουν γνώσεις σχετικές με τα μαθήματα στην τάξη. Οι ενήλικες ενδιαφέρονται περισσότερο για θέματα ειδικού ή διαχρονικού ενδιαφέροντος.

Θα πρέπει επίσης όμως να υπάρχει και μέριμνα ώστε να αντανακλάται μέσα σε κάθε μουσείο η βιομηχανική εξέλιξη στις κατασκευές, ώστε να πυροδοτείται το ενδιαφέρον του εργατικού κοινού για τα προϊόντα της εποχής μας.

Η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου μεταφοράς πληροφοριών μέσα στο μουσείο πρέπει να είναι προσεκτική. Τρεις είναι οι τεχνικές ή τα επίπεδα μεταφοράς με εφαρμογή σε όλα τα ακροατήρια:

1. Άμεση αλληλεπίδραση. Το κοινό μιλά για τα ενδιαφέροντά του και για την αντίδρασή του στη συγκεκριμένη κατάσταση όπου έχει βρεθεί, στα πλαίσια του στόχου του εκπαιδευτικού προγράμματος. Με τον τρόπο αυτόν αρχίζει να σκέπτεται προς μια προκαθορισμένη κατεύθυνση.

2. Το κοινό βλέπει το έκθεμα και περιγράφει τα συναισθήματά του, το συγκρίνει με το δικό του περιβάλλον ή με άλλα πράγματα που του έχουν κάνει εντύπωση. Έτσι μαθαίνει μέσα από την παρατήρηση.

3. Οι μαθητές μέσα από παρατήρηση και συζήτηση συνδέουν τα αντικείμενα με το καθημερινό περιβάλλον τους και συνειδητοποιούν ότι τα μουσειακά αντικείμενα, αν και μοναδικά, έχουν ωστόσο μια σχέση με το θεατή, η οποία είναι πραγματική και κατανοητή. (Ορφανίδη, Λ., 2003: 45)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο – ΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΞΩΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ)

3.1. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

Ως **λαογραφικό μουσείο** θα μπορούσαμε να ορίσουμε έναν τόπο αναπαράστασης της πολιτισμικής παραγωγής που περιγράφηκε πιο πάνω. Η ιδιαιτερότητα ενός λαογραφικού ή και εθνογραφικού μουσείου είναι ότι μπορεί να προβάλλει καταρχήν την ταυτότητα μιας κοινωνίας, σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, απλά και μόνο περιγράφοντας την διαφορετικότητα. Ο πολιτισμός, σε ένα πλατύ σύνολο ανθρώπων, είναι συνήθως ένα άθροισμα πολλών διαφορετικοτήτων, ένα πάζλ που συνθέτει τη γενική εικόνα και υποδεικνύει τις κοινές ρίζες. Το λαογραφικό μουσείο ως ανοικτή πολιτισμική διαδικασία μέσα από τις συλλογές του βοηθά τον επισκέπτη στην κατανόηση και τη βίωση του τοπικού πολιτισμού. (Σπαθάρη-Μπεγλίτη, 1994:5)

Το περιεχόμενο ενός λαογραφικού μουσείου αποτελείται από αντικείμενα τα οποία, εκτός από το θέμα τους, καθρεφτίζουν ουσιαστικά τον πολιτισμό μέσα από τον οποίο γεννήθηκαν και τον οποίο εκφράζουν. Κάθε ανθρώπινο δημιούργημα είναι ατομικό στη βάση του, αλλά έχει κοινωνικές προεκτάσεις, γιατί βασίζεται στις συλλογικές παραστάσεις που επικρατούσαν στην εποχή του. Οι τρόποι κατασκευής, τα διαφορετικά υλικά, οι πρώτες ύλες, η τεχνογνωσία, η χρησιμότητα, μαρτυρούν για τους διαθέσιμους πόρους της εποχής του, ενώ η διακόσμηση του είναι δυνατόν να μας ανοίγει ένα παράθυρο στις μαγικό-θρησκευτικές, ανθρωπολογικές ή κοσμολογικές πεποιθήσεις των ανθρώπων που τα παρήγαγαν. Από αυτή την άποψη θεωρούμενα τα λαογραφικά μουσεία, οι λαογράφοι και η λαογραφία είναι μια αδιάσπαστη ενότητα έρευνας, ταξινόμησης, ανάδειξης της ταυτότητας του λαϊκού πολιτισμού. Γενικότερα το λαογραφικό μουσείο ασχολείται με τη συλλογή, καταγραφή και τεκμηρίωση αντικειμένων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον λαϊκό πολιτισμό μιας περιοχής ή μιας κοινωνικής ομάδας π.χ. μεταναστών, τσιγγάνων, προσφύγων κ.λπ.

Το υλικό της συλλογής μπορεί να αποτελείται από κινητά αντικείμενα ή εξοπλισμό εργαστηρίων ακόμη και κτίρια με τον εξοπλισμό τους. Μπορεί να πλαισιώνεται από φωτογραφικό υλικό ή ταινίες, βίντεο ή άλλο υλικό που συμπληρώνει το θέμα του μουσείου. Στο πλαίσιο λειτουργίας ενός λαογραφικού

μουσείου μπορούν να διοργανώνονται εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια.

3.2. ΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΩΣ ΚΕΝΤΡΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ως Κέντρα λαογραφικών σπουδών πρέπει να θεωρήσουμε και τα Λαογραφικά Μουσεία της χώρας μας, ιδίως μάλιστα τα μεγαλύτερα που εδρεύουν στην Αθήνα και σε άλλες μεγάλες πόλεις. Τα Μουσεία αυτά, εκτός από τα εκθέματά τους, οργανώνουν και γενικές ή ειδικές (μουσειολογικές) Βιβλιοθήκες που είναι σε χρήση των ερευνητών και των ενδιαφερομένων. Παράλληλα αναπτύσσουν και άλλες λαογραφικές δραστηριότητες (π.χ. εκδόσεις βιβλίων, εκθέσεις, σεμινάρια, διαλέξεις, εκπαιδευτικά προγράμματα).

Τα Λαογραφικά Μουσεία που έχουν σημαντική συμβολή στην έρευνα και μελέτη της Ελληνικής Λαογραφίας είναι: α) Εθνικό Ιστορικά Μουσείο (ιδρύθηκε το 1882), β) Βυζαντινό (1914 – Αθήνα), γ) Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης (1918- Αθήνα), δ) Μουσείο Μπενάκη (1930 – Αθήνα), ε) Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας (1965 – Θεσσαλονίκη), στ) Λαογραφικό Μυκόνου (1958), ζ) Λαογραφικό Κομοτηνής (1961), η) Λαογραφικό Διδυμοτείχου (1967) θ) Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Λάρισας (1974), ι) Σαρακατσαναίων (1979 – Σέρρες), ια) Άρτας (1983), ιβ) Ιστορικό, Λαογραφικό και Φυσικής Ιστορίας Κοζάνης (1987), ιγ) Λαογραφικό Ιωαννίνων «Κων. Φρότζος» (1987), ιδ) Λαογραφικό Κέντρο «Κίτσος Μακρής» (1990-Βόλος), κ.ά. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 37-38)

Υπάρχουν επίσης πολλά (μικρότερα και μεγαλύτερα) Λαογραφικά Μουσεία σε όλες σχεδόν τις περιοχές της χώρας, τα οποία έχουν το δικό τους ρόλο στην ανάδειξη της τοπικής λαϊκής παράδοσης. Ορισμένα απ' αυτά δεν είναι αμιγώς λαογραφικά, αλλά μικτά (ιστορικολαογραφικά ή λαογραφικά – αρχαιολογικά), σε ένα πνεύμα γόνιμης, επαινετής συνεργασίας των συγγενών επιστημών και κλάδων.

3.3. ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ως αφετηρία συστηματικών λαογραφικών σπουδών στην Ελλάδα μπορούμε να θεωρήσουμε το έτος 1907, γιατί τότε ο Ν.Γ. Πόλιτης (1852-1921), καθηγητής από το 1890, της Ελληνικής Μυθολογίας και Αρχαιολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του

Πανεπιστημίου Αθηνών, πρόσθεσε στην πανεπιστημιακή του διδασκαλία και μαθήματα «Λαογραφίας». Έτσι, οι φοιτητές γνώρισαν τις πρώτες έννοιες, τους σκοπούς και τη μεθοδολογία της νέας επιστήμης, η οποία και θα τους χρησίμευε στο εκπαιδευτικό τους έργο. Το 1909 ίδρυσε την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία, με τη συμπαράσταση σπουδαίων επιστημόνων και λογοτεχνών της εποχής του, που αποτέλεσαν και τα πρώτα μέλη της. Η Λαογραφική Εταιρεία ήταν συνεπώς το πρώτο επιστημονικό ίδρυμα για την ανάπτυξη και προαγωγή των λαογραφικών σπουδών.

Στο πολύτομο συγγραφικό έργο του Πολίτη εξετάζονται όλα τα θέματα της Ελληνικής Λαογραφίας. Αρχικές επιστημονικές κατευθύνσεις του είναι η αρχαία και βυζαντινή παράδοση και ακολούθως η συγκριτική έρευνα. Ο Ν. Γ. Πολίτης, που πέθανε το 1921, θεωρείται συνεπώς ορθώς ο ιδρυτής και θεμελιωτής των λαογραφικών σπουδών στην Ελλάδα. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 15-16)

3.3.1. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος είχε κλιμακωτές επιπτώσεις στην κοινωνική και εθνική ζωή του λαού μας. Στη διάρκεια του πολέμου και της Κατοχής αρκετοί – και προπάντων οι λογοτέχνες- στράφηκαν προς τις ρίζες και τις πηγές των λαϊκών παραδόσεων και μετά τη λήξη του εμφανίστηκαν ποικίλες πολιτιστικές μεταβολές. Όπως επισήμανε ο καθηγητής Δημ. Σ. Λουκάτος, που βίωσε ο ίδιος τις πολεμικές αναστατώσεις με τα παρεπόμενά τους και έγραψε και ένα χρονικό του πολέμου, «άμεσες ανάγκες με βίαιη αποκοπή από την παράδοση, νέα υλικά και τρόποι ζωής, νέα αντικρίσματα της ανθρώπινης συμπεριφοράς και αξιοπρέπειας, νέα τεχνική και νοοτροπία στις οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις, ακόμα και νέα γλωσσική φρασεολογία και όροι δημιούργησαν μια νέα γενική «Λαογραφία» ελάχιστα παραδοσιακή, αξιοπρόσεκτη όμως με τη νέα της σύνθεση, που αυτομάτως την ξεχώριζε από οτιδήποτε παλιό, που περνούσε τώρα στην ιστορία. Μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο η Λαογραφία γίνεται παντού και ιστορική επιστήμη». Μετά τον πόλεμο έρχονται ξένοι μετανάστες στην ελληνική παραδοσιακή επαρχία και έτσι επηρεάζονται με τις αλλαγές η τοπική ενδυμασία, η ψυχαγωγία και η καθημερινότητα του Έλληνα αγρότη. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 16-17)

Μέσα σ' αυτές τις αλλαγές η Λαογραφία αρχίζει σιγά-σιγά να βρίσκει τον εν πολλοίς νέο δρόμο της, δεδομένου ότι δεν μένει στατική, αλλά εξελίσσεται στα διάφορα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, όπου πλέον διδάσκεται συστηματικά.

3.3.2. ΕΞΩΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Αλλά βέβαια, δεν είναι μόνο τα Πανεπιστήμια ο χώρος, όπου διακονείται η Λαογραφία. Υπάρχουν εξωπανεπιστημιακά Κέντρα, τα οποία συμπληρώνουν ή και αναπτύσσουν το έργο της πανεπιστημιακής έρευνας, δεδομένου ότι στα Πανεπιστήμια ένα μεγάλο μέρος της δραστηριότητας καλύπτει η διδασκαλία. Γι' αυτό μπορεί να παρατηρηθεί ότι, σε ορισμένα τουλάχιστον απ' αυτά, αναπτύχθηκε και μια μεθοδολογία ή και χαράχθηκαν κάποιες κατευθύνσεις που έβαιναν παράλληλα, δεν εφάπτονταν προς τις πανεπιστημιακές, έτσι ώστε να υπάρχουν και εναλλακτικές προτάσεις όσον αφορά τη διεξαγωγή και τους στόχους της έρευνας. Αυτό ισχύει π.χ. προκειμένου για το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 32)

· ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία ιδρύθηκε από τον Ν. Γ. Πολίτη επίσημα το 1909. Είναι το πρώτο, στην Ελλάδα, επιστημονικό ίδρυμα για την καλλιέργεια και προαγωγή, των λαογραφικών σπουδών, με αναφορά στον Ελληνικό λαό, αλλά και στους γειτονικούς λαούς της Βαλκανικής.

Ο σκοπός και το έργο της Εταιρείας άρχισαν να υλοποιούνται ήδη από τον πρώτο χρόνο της λειτουργίας της, με την ίδρυση και κυκλοφορία του περιοδικού «Λαογραφία – Δελτίον της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας». (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 33)

· ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ο Ν. Γ. Πολίτης, δέκα χρόνια μετά την ίδρυση της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, ίδρυσε το 1918 και το Λαογραφικό Αρχείο, ως αυτοτελές ερευνητικό ίδρυμα, υπό την εποπτεία του Κράτους, με σκοπό την περισυλλογή, διάσωση, ταξινόμηση, μελέτη και δημοσίευση του λαογραφικού υλικού. Το Λαογραφικό Αρχείο εντάχθηκε το 1926 στην Ακαδημία Αθηνών και από το 1927 συγχωνεύθηκε

μαζί του και η Εθνική Μουσική Συλλογή, που είχε ιδρυθεί επίσης από τον Πολίτη το 1914. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 33-34)

Στο Λαογραφικό Αρχείο, που μετονομάστηκε, από το 1966, σε Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας, έχει αποθησαυρισθεί πλούσιο πρωτογενές λαογραφικό υλικό, προπάντων από ερευνητικές αποστολές του προσωπικού του σε όλα τα μέρη της Ελλάδας, αλλά και με προκηρύξεις διαγωνισμών, αποστολές ερωτηματολογίων σε φορείς, μεμονωμένα άτομα, κ.λπ. το υλικό αυτό είναι σε χρήση κάθε ενδιαφερόμενου ερευνητή. Παράλληλα συγκροτήθηκε από την αρχή της λειτουργίας του Λαογραφική Βιβλιοθήκη, η οποία, μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, εμπλουτίστηκε με δωρεές, αγορές βιβλίων, περιοδικών κ.λπ. από την Ελληνική και ξένη βιβλιογραφία.

· ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το 1929 ο Γάλλος Ελληνιστής Hubert Pernot (1870-1946) πρότεινε στη μουσικολόγο Μέλπω Λογοθέτη – Μερλιέ (1897-1976), διευθυντή επί μακρόν, και σε δύσκολους για τον τόπο καιρούς, του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, να συνεργασθούν για την ηχογράφιση Ελληνικών δημοτικών τραγουδιών.

Η Μερλιέ ιδρύει επίσης το 1933 το Αρχείο Μικρασιατικής Λαογραφίας, ως τμήμα του Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου, το οποίο θα μετονομασθεί, το 1949, σε Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Το Κέντρο αυτό αποσκοπεί στην καταγραφή, διάσωση, ταξινόμηση, μελέτη και δημοσίευση πρωτογενούς υλικού από Μικρασιάτες πρόσφυγες, που αναφέρεται στην Ελληνική ιστορία και τον Ελληνικό πολιτισμό της Μικράς Ασίας.

Το Αρχείο Προφορικής Παράδοσης του Κέντρου αριθμεί περίπου 145.000 σελίδες υλικού και η Φωτογραφοθήκη του 5.000 περίπου φωτογραφίες με την κοινωνική και καθημερινή ζωή των Ελληνικών κοινοτήτων από το τέλος του 19^{ου} αιώνα μέχρι το 1922. Λειτουργεί επίσης Βιβλιοθήκη 15.000 τόμων με διάφορα έντυπα για τον Ελληνισμό της Μικρασίας. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 35)

· ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα «Β. Παπαντωνίου», που έχει έδρα του το Ναύπλιο (οδός Βασιλ. Αλεξάνδρου 1), ιδρύθηκε το 1974 από την ενδυματολόγο Ιωάννα Παπαντωνίου. Σκοπός του Ιδρύματος, σύμφωνα με τον

Οργανισμό του, είναι «η ανεύρεση, διάσωση, διατήρηση και εξασφάλιση του πάσης φύσεως λαογραφικού υλικού της Ελλάδος και πρωτίστως της Πελοποννήσου».

Το ενδιαφέρον του Ιδρύματος στρέφεται κυρίως στην έρευνα του υλικού πολιτισμού, ο οποίος καλύπτει τους τομείς: τεχνικές παραγωγής (συλλογή, κυνήγι, ψάρεμα, γεωργία, κτηνοτροφία), τεχνικές μεταποίησης (ξυλοτεχνία, καλαθοπλεκτική, υφαντική, κ.λπ.), τεχνικές κατανομής (μεταφορές, εμπόριο – παζάρια, αποθήκευση και διατήρηση, μέτρα και σταθμά).

Για την έρευνα και μελέτη του υλικού παραδοσιακού πολιτισμού το Ίδρυμα, σύμφωνα με τις απόψεις του πρώτου διευθυντή του Στέλιου Παπαδόπουλου, εφαρμόζει τη λεγόμενη εθνογραφική μέθοδο.

Το Ίδρυμα έχει οργανώσει πρότυπο Λαογραφικό Μουσείο, εκδίδει βιβλία λαογραφικού περιεχομένου, κάρτες, ημερολόγια, αφίσες, δίσκους με Ελληνική δημοτική μουσική από ηχοληψίες συνεργατών του στην ύπαιθρο. Το Ίδρυμα εκδίδει επίσης από το 1978 το επιστημονικό περιοδικό σύγγραμμα «Εθνογραφικά», όπου δημοσιεύονται άρθρα και μελετήματα συνεργατών του και άλλων επιστημόνων και από το 2000 το περιοδικό «Ενδυματολογικά».

Το Ίδρυμα οργανώνει επίσης ομιλίες – διαλέξεις, εκθέσεις μουσειακού υλικού, ημερίδες και σεμινάρια. Έχει ακόμη Λαογραφική Βιβλιοθήκη.

Το Λαογραφικό Μουσείο του Ιδρύματος τιμήθηκε το 1982 με το European Museum of the Year main Award του Συμβουλίου της Ευρώπης. (Αλεξιάδης, Μ., 2007: 36-37)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο – ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

4.1. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

Εικόνα 1: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα Β. Παπαντωνίου

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/ιστορικό>

Το κοινωφελές «Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα Β. Παπαντωνίου» ιδρύθηκε το 1974 και έχει έδρα το Ναύπλιο. Το Ίδρυμα γιορτάζει ταυτόχρονα τα είκοσι πέντε χρόνια του και τη χιλιετία. Η νέα έκθεση με θέμα «Τα καλύτερα του ΠΛΙ» σκοπό έχει να προβάλλει το εύρος και τον πλούτο των συλλογών του ΠΛΙ, που αριθμούν σήμερα περισσότερα από 25.000 αντικείμενα.

Το Ίδρυμα εκδίδει βιβλία, κάρτες, ημερολόγια, αφίσες, καθώς και το επιστημονικό περιοδικό «Εθνογραφικά». Στην εκδοτική του δραστηριότητα περιλαμβάνεται επίσης η παραγωγή δίσκων με ελληνική δημοτική μουσική, από ηχοληψίες συνεργατών του στην ύπαιθρο, που διατίθεται στο πωλητήριό του.

Το 1989, με τη μετατροπή του κτιρίου της αποθήκης του παλιού σιδηροδρομικού σταθμού Ναυπλίου, που παραχωρήθηκε ευγενικά από το Δήμο Ναυπλιέων, το ΠΛΙ δημιουργεί το «Σταθμό», ένα παιδότοπο με πολλαπλές λειτουργίες, όπου παρουσιάζεται ένα τμήμα των συλλογών του για το παιδί: αντικείμενα σχετικά με τη γέννηση, τη βάπτιση, το σχολείο, φιγούρες, του κουκλοθεάτρου και του Καραγκιόζη, παιχνίδια όλων των ειδών.

Σ' αυτό τον χώρο, εκτελούνται τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα, που στοχεύουν στη μάθηση μέσα από το παιχνίδι και τη διασκέδαση, με αγάπη και σεβασμό στη λαϊκή παράδοση και το περιβάλλον. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 5)

4.1.1. Η ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΟΥ

Ιωάννα Παπαντωνίου

Σκηνογράφος-ενδυματολόγος, επίτιμη διδάκτορας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Συνεργάστηκε με σημαντικούς σκηνοθέτες στα κρατικά θέατρα και σε ελεύθερους θιάσους. Από το 1956 έως το 1976 ασχολήθηκε με την επιτόπια ενδυματολογική έρευνα. Το 1974 ίδρυσε το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα (1981, European Museum of the Year main Award). Το 1981 τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών για την προσφορά της στην επιστήμη και στο θέατρο. Δίδαξε στα Τμήματα Θεατρολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Πανεπιστημίου Πατρών και του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το 2000 της απενεμήθη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο Χρυσός Σταυρός του Φοίνικος. Το 2004 τιμήθηκε από το Κέντρο

Μελέτης και Έρευνας του Ελληνικού Θεάτρου με το έπαθλο «Πάνος Αραβαντινός» για τη συνολική προσφορά της στο θέατρο και στη σκηνογραφία. Το 2013 η European Museum Academy (EMA) της απένειμε την πρώτη νέα διάκριση που θέσπισε, τη «Lifetime Achievement Award». (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/ιδρυτής>, Ίδρυτής)

4.1.1.1. ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΛΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

(απόσπασμα από άρθρο του περιοδικού «Ζυγός», τεύχος 49 (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1981, με τίτλο «ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ υποψήφιο για πανευρωπαϊκό βραβείο»)

...Η σκέψη για τη δημιουργία ενός λαογραφικού μουσείου στην πατρίδα μου, το Ναύπλιο, γεννήθηκε στα 17 μου χρόνια, όταν η μητέρα μου μού χάρισε μια φορεσιά Καραγκούνας. Τη φορεσιά αυτή τη φόραγα σχεδόν μόνιμα στις τότε εκδηλώσεις του Λυκείου των Ελληνίδων, γιατί υπήρχε η πεποίθηση ότι είχα τον σωστό τύπο γι' αυτή. Έτσι άρχισα σιγά – σιγά να μαζεύω φορεσιές που μου άρεσαν, αλλά ευτυχώς δεν άργησα να καταλάβω ότι μια σωστή συλλογή οργανώνεται με σύστημα.

Τελείως τυχαία είχα αναλάβει, στην Ιματιοθήκη του Λυκείου των Ελληνίδων, τον τομέα Ηπείρου – Θεσσαλίας. Γρήγορα κατάλαβα ότι είχα στα χέρια μου αριστουργηματικά ενδυματολογικά σύνολα που δεν εγνώριζα τίποτα γι' αυτά. Έτσι, έγινα καθημερινή επισκέπτρια του Μουσείου Μπενάκη και φυσικά, αγόρασα τον κατάλόγο του. ο κατάλογος εκείνος μπορεί να υστερούσε σε εμφάνιση, περιείχε όμως μακρά επιστημονικά δοκίμια για κάθε προσθήκη. Στη συνέχεια φρόντισα να αποκτήσω τα δύο λευκώματα του μουσείου κι από κει ανακάλυψα ότι υπήρχε μια θαυμάσια λαογράφος, η Αγγελική Χατζημιχάλη. Με χίλιους κόπους βρήκα όλο το δημοσιευμένο έργο της, το διάβασα και ξεκαθάρισα μέσα μου ότι αυτά που ζητούσα δεν επρόκειτο να τα βρω στα βιβλία. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 9-11)

Κουβέντιαζα πολύ τότε με τα κορίτσια και τ' αγόρια της χορευτικής ομάδας του «Λυκείου», στην οποία και ανήκα. Θυμάμαι πως κάναμε καθημερινά πολύωρες πρόβες και μετά μαζευόμασταν στο σπίτι μου για να κουβεντιάσουμε πάνω στα προβλήματα που συναντούσαμε στην παρουσίαση των χώρων, σε συνδυασμό με τα κοστούμια, στις εμφανίσεις μας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ξεκινήσαμε λοιπόν την επιτόπια έρευνα στα χωριά. Τα μέσα που διαθέταμε ήταν αστεία, αλλά βγάξαμε πολύτιμο

πληροφοριακό υλικό. Παράλληλα, η συλλογή μου μεγάλωσε κι έφτασε, σε κάποια στιγμή που ζούσα μέσα σε μια αποθήκη, τα 6.000 μουσειακά αντικείμενα. Ως τότε δεν είχα σπουδάσει τίποτα.

Όταν, τελειώνοντας το Γυμνάσιο, ζήτησα να πάω στην Αγγλία για να σπουδάσω σκηνογραφία-ενδυματολογία, βρέθηκα κλεισμένη σε μια σχολή παραγωγής κοσμικών δεσποινίδων (*Finishing School*), στο Surrey της Αγγλίας. Γυρίζοντας παντρεύτηκα. Ήμουν μια ανορθογραφία σαν κυρία, και μάλιστα κοσμική! Μέσα μου θέρεινε η ιδέα του διαζυγίου και της ανάγκης να σπουδάσω. Όταν κάποτε μίλησα στους δικούς μου για διαζύγιο, σπουδές και μουσείο, με θεώρησαν διανοητικά ανάπηρη. Στην επιμονή μου, υποτίθεται, ότι κάποια στιγμή συμφώνησαν. Τορπίλιζαν όμως κάθε μου προσπάθεια με τρόπο που με την αθωότητά μου δεν μπορούσα να αντιληφθώ. Τελικά τα κατάφερα να χωρίσω και να φύγω για το Λονδίνο. Εκεί με δέχτηκαν σε μια σχολή σκηνογραφίας-ενδυματολογίας, το *Wimbledon School of Art*. Η σχολή αυτή, το 1968, ήταν η μόνη που συνδύαζε θεωρία και πρακτική εξάσκηση, σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Πέρασα τέσσερα αξέχαστα χρόνια κι αποφοίτησα με *diploma first class honours*. Στις διακοπές μου ερχόμουν στην πατρίδα κι έκανα έρευνα στα χωριά με την παρέα του «Λυκείου». Είχα γνωριστεί στο μεταξύ με το Φοίβο Ανωγειανάκη, που στάθηκε πάντα ο καλός μου σύμβουλος. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 9-11)

Από το 1966, πριν φύγω έξω, είχα ετοιμάσει και υποβάλλει στα αρμόδια υπουργεία το καταστατικό του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος. Το καταστατικό αυτό, ενώ πέρασε από το Υπουργείο Οικονομικών με άριστα (φυσικό, άλλωστε, μιας και αφορούσε μιαν όχι ευκαταφρόνητη περιουσία), έμπλεξε στα γρανάζια του τότε υπουργείου Παιδείας και μετά στα γρανάζια του υπουργείου Πολιτισμού, απ' όπου δεν έλεγε να ξεκολλήσει.

Γυρίζοντας από το Λονδίνο, έπιασα δουλειά, ως σκηνογράφος-ενδυματολόγος, με μια ευκολία που ομολογώ δεν περίμενα, χάρη στον Αλέξη Σολομό, που πίστευε ότι κάτι αξίζω. Έτσι, το πρώτο μου όνειρο, να δουλέψω, έγινε πραγματικότητα. Πάντα ντρεπόμουν που ζούσα από την περιουσία που είχα κληρονομήσει από τον πατέρα μου. Τώρα μπορούσα να κοιτάζω «την εργατική τάξη» στα μάτια. Η περιουσία του πατέρα μου είχε ολοκληρώσει τον προορισμό της προς εμένα: με έζησε, με πάντρεψε, με σπούδασε. Τώρα σειρά μου να κάνω κάτι για εκείνον. Του αφιέρωσα το μουσείο.

Το «Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα Βασιλείου Παπαντωνίου» ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1974, κι όσο κι αν αυτό φανεί απίθανο, ιδρύθηκε χάρη στην Κατίνα Παζινού και σ' έναν Αναπλιώτη υπάλληλο του υπουργείου Πολιτισμού, που θέλησε να

μείνει ανώνυμος. Κι όλα αυτά τη στιγμή που είχα πάρει την απόφαση να κάψω τη συλλογή μου στην πλατεία Συντάγματος. Δεν αστειεύομαι... από τη στιγμή της ίδρυσής του μέχρι σήμερα το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα πέρασε πολλές περιπέτειες και δεν έτυχε ιδιαίτερης προσοχής ή μεταχείρισης. Νομίζω ότι το σωστότερο χαρακτηρισμό του τον έχει δώσει ο Στέλιος Παπαδόπουλος, διευθυντής του για τρία κρίσιμα χρόνια και τώρα διευθυντής του Λαογραφικού και Εθνολογικού Μουσείου Μακεδονίας, στη Θεσσαλονίκη. Έλεγε χαρακτηριστικά: γεννήθηκε ποντίκι κι έγινε ελέφας!

Πράγματι, το Ίδρυμα, χάρη στο διοικητικό του συμβούλιο και στους συνεργάτες του, ξέφυγε πια από τα πλαίσια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και θέλει ένα ψύχραιμο ζανακοίταγμα. Παρόλο που έχει προταθεί για το Ευρωπαϊκό Βραβείο του Μουσείου της Χρονιάς, περνάει μια πολύ κρίσιμη περίοδο. Η ιδιομορφία του μέσα στον ελληνικό χώρο βρίσκεται στο ότι είναι μουσείο, ερευνητικό κέντρο, εκδοτικός οίκος, δισκογραφική εταιρεία και χορηγός υποτροφιών και βραβείων. Έχει αυτή τη στιγμή 9.000 αντικείμενα στις συλλογές του, πλήθος οπτικοακουστικού πληροφοριακού υλικού, μια αξιόλογη βιβλιοθήκη, σχεδόν τέλειο εξοπλισμό για έρευνα, κέντρο συντηρήσεως μουσειακών αντικειμένων, άριστα κλιματιζόμενες αποθήκες και μια δανειστική ματιοθήκη που εξυπηρετεί δωρεάν τα σχολεία και τους χορευτικούς ομίλους της Πελοποννήσου. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 9-11)

Τέλος, είναι κοινωνικά δραστηριοποιημένο στον αργολικό χώρο, αγκαλιάζοντας κυρίως το παιδί. Όλα αυτά με μια καλή περιουσία, που συγκριτικά με το έργο που επιτελείται θα έπρεπε να είναι διπλάσια. Όσο και σοφή να είναι η οικονομική του διαχείριση, από δω και πέρα θα πρέπει να αναδιπλωθεί. Γι' αυτό έχω τη γνώμη ότι ήρθε η ώρα να αξιολογηθεί από την πολιτεία. Η αξιολόγηση πιθανόν να είναι αρνητική. Όμως δεν γίνεται να αμφισβητηθεί ότι κάτι σοβαρό πέτυχε στο ξέφραγο αμπέλι της ελληνικής λαογραφίας, εθνολογίας και εθνογραφίας. Αυτό μπορεί να αποδειχτεί και μόνο από τις εκδόσεις του, τους δίσκους με δημοτική μουσική που έχει γράψει και την πρόταση για ένα ευρωπαϊκό βραβείο...

4.1.2. ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα «Β. Παπαντωνίου» (ΠΛΙ) είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, με πενταμελές παλαιότερα και επταμελές σήμερα Διοικητικό Συμβούλιο. Ιδρύθηκε το 1974 από την Ιωάννα Παπαντωνίου στη μνήμη του πατέρα της Βασιλείου Παπαντωνίου. Στεγάζεται στην τροποποιημένη σε μουσείο οικία του Βασιλείου Παπαντωνίου και η πρώτη έκθεση είχε θέμα "Πελοποννησιακές Φορεσιές".

Εικόνα 2:

Πελοποννησιακές
Φορεσιές

Πηγή:

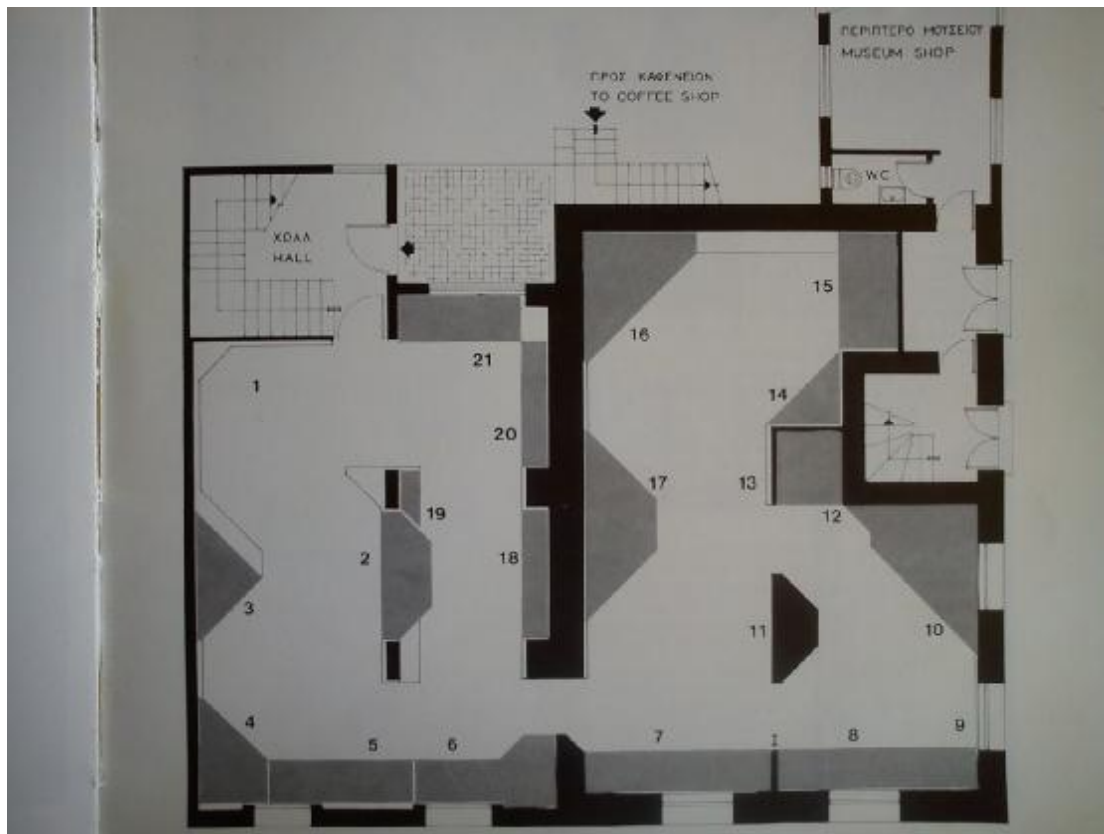
[http://www.pli.gr/el/
content/χρονολόγιο-
πλι](http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι)

Το 1976 αναλαμβάνει τη διεύθυνση του Μουσείου ο Στέλιος Παπαδόπουλος και δημιουργεί την απαραίτητη επιστημονική υποδομή.

Το 1977 ολοκληρώνεται η οικοδόμηση της νέας πτέρυγας και η ανακαίνιση του παλαιού κτιρίου από την αρχιτέκτονα Βιβή Μυλοπούλου και τον πολιτικό μηχανικό Δημήτρη Κρητικό. Την ίδια χρονιά το ΠΛΙ γίνεται μέλος του ICOM.

Το 1981 το ισόγειο του Μουσείου διαμορφώθηκε από τον αρχιτέκτονα Κωστή Αδαμόπουλο. Την ίδια χρονιά το ΠΛΙ βραβεύθηκε με το European Museum of the Year main Award (EMYA), που απονέμεται σε νέα ή ανακαινισμένα μουσεία, για την έκθεση "Παραγωγή, επεξεργασία και εφαρμογή των φυσικών υφαντικών υλών στην Ελλάδα". Στο σκεπτικό της επιτροπής του EMYA αναφέρεται: «...για την προσφορά του στη μελέτη του νεότερου ελληνικού πολιτισμού, το μέγεθος και την ποιότητα των συλλογών του, την εκπαιδευτική και καινοτόμο - από αισθητικής πλευράς - έκθεση και την πρωτοτυπία των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων». (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ)

Το 1986 αναμορφώνεται ο 1ος όροφος με τη διαμόρφωση αιθουσών έκθεσης, πωλητηρίου και βοηθητικών χώρων για να στεγάσει την έκθεση "Ελληνικές Φορεσιές", έτσι όπως διαμορφώθηκαν τα τελευταία 150 χρόνια στον ελλαδικό χώρο.

Εικόνα 3: ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ (Μπρατζιώτη, Λ., 1988: 25)

1. Εισαγωγή	12. Διάφοροι τύποι αργαλειών
2. Μπαμπάκι	13. Νεροτριβές. Μαντάνια
3. Λινάρι, Καννάβι, Σπάρτο	14. Βαφική
4. Μετάξι	15. Ραπτική
5. Μαλλί	16. Ο Γάμος. Η Προίκα
6. Τραγόμαλλο	17. Κεντητική
7. Γνέσιμο. Το βάνιμο των νημάτων	18. Ποδιές
8. Υφαντικές λουρίδες	19. Τα πλεχτά
9. Ντύσιμο αργαλειού	20. Δαντέλες
10. Διάφοροι τύποι αργαλειών	21. Τα στάμπατα
11. Διάφοροι τύποι αργαλειών	

4.1.3. ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ "Ο ΣΤΑΘΜΟΣ"

Τον Οκτώβριο του 1989, το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα εγκαινιάζει στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό Ναυπλίου, έναν πρότυπο χώρο αφιερωμένο στο παιδί. Ο χώρος αυτός, που περιλαμβάνει το κτίριο της παλιάς αποθήκης του σταθμού και την πλατφόρμα της, παραχωρήθηκε από τον Δήμο Ναυπλιέων στο Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, το οποίο τον μετέτρεψε με πολλή φροντίδα σ' έναν παιδότοπο με πολλαπλές λειτουργίες, τον «Σταθμό».

Η αποθήκη, ένα απλό ορθογώνιο οικοδόμημα, βάφτηκε εξωτερικά με χρώματα ώχρας και γαλάζιου. Οι παλιές συρόμενες πόρτες διαμορφώθηκαν έξυπνα σε προθήκες, που ο επισκέπτης μπορεί να τις δει όχι μόνον όταν βρίσκεται μέσα στο κτίριο, αλλά και όταν το βλέπει απέξω.

Ο «Σταθμός» λειτουργεί ως χώρος προβολής των συλλογών του ΠΛΙ που αφορούν το παιδί και ως χώρος λειτουργίας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που απευθύνονται στα παιδιά του Ναυπλίου. Οι συλλογές του ΠΛΙ περιλαμβάνουν πάνω από 1.000 παιδικά παιχνίδια και 500 περίπου αντικείμενα που αφορούν το παιδί και των δυο φύλων (π.χ., παιδικές ενδυμασίες, αντικείμενα σχετικά με τη διατροφή και την υγιεινή του παιδιού, σχολικά είδη), την εθμική πλαισίωση των σταθμών στη ζωή των παιδιών (π.χ., γέννηση, βάφτιση), καθώς και τη συμμετοχή του παιδιού στην ευρύτερη ζωή των αγροτικών κυρίως κοινοτήτων, αλλά και αντικείμενα μορφών λαϊκού θεάτρου, που σήμερα είναι ταυτισμένες με το παιδί ενώ παλιότερα αποτελούσαν τμήμα της διασκέδασης και των μεγάλων (κουκλοθέατρο, Καραγκιόζης). (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα <http://www.pli.gr/el/content/μουσειο-παιδικης-ηλικιας-ο-σταθμος>, Μουσείο παιδικής ηλικίας ο «Σταθμός»)

Οι συλλογές παιχνιδιών του ΠΛΙ περιέχουν κατά κύριο λόγο παιδικά παιχνίδια του 20ού αιώνα, τόσο «παραδοσιακά» (αυτοσχέδιες κατασκευές παιδιών ή ενηλίκων για τα παιδιά, βιοτεχνικές κατασκευές, π.χ., πανηγυριώτικα) όσο και σύγχρονα βιομηχανικά ελληνικά ή εισαγόμενα παιχνίδια από διάφορα υλικά, συμπεριλαμβανόμενου και του κυρίαρχου στις μέρες μας πλαστικού. Έμφαση δεν δίνεται μόνο στα συλλεκτικά κομμάτια, που συνήθως έχουν μεγάλη αισθητική αξία, όμως στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι άπαιχτα, γεγονός στο οποίο οφείλουν κατά κύριο λόγο τη διάσωσή τους, αλλά και στα ταπεινά παιχνίδια που έχουν παιχτεί από τα παιδιά ή αποτελούν μαρτυρίες της μνήμης των σημερινών ενηλίκων για τα παιχνίδια των παιδικών τους χρόνων (όπως είναι η περίπτωση νεότερων κατασκευών

πάνινων κουκλών, πατινιών και άλλων παραδοσιακών αθυρμάτων). Αρκετά από τα παιχνίδια προέρχονται από δωρεές ιδιωτών, οι οποίες προσφέρουν, σε αντίθεση με τα παιχνίδια που αγοράζονται μέσω παλαιοπωλών, το πλεονέκτημα της συλλογής στοιχείων για τα κοινωνικά συμφραζόμενα και την ιστορία του αντικειμένου και κυρίως της καταγραφής των τρόπων που παίχτηκε και μεταποιήθηκε από τους μικρούς του ιδιοκτήτες. Η ένταξη των παιχνιδιών στο κοινωνικό τους πλαίσιο επιτυγχάνεται πληρέστερα στις ομάδες παιχνιδιών που έχουν συγκεντρωθεί μετά από επιτόπια έρευνα. Στον «Σταθμό» εκτίθεται ένα μικρό τμήμα (περίπου το 10%) από τις συλλογές του ΠΛΙ που αφορούν το παιδί. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα <http://www.pli.gr/el/content/μουσειο-παιδικης-ηλικιας-ο-σταθμος>, Μουσείο παιδικής ηλικίας ο «Σταθμός»)

Εικόνα 4: Μουσείο Παιδικής Ηλικίας «Ο Σταθμός»

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/μουσειο-παιδικης-ηλικιας-ο-σταθμος>

4.2. ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Το 1999 συμπληρώθηκαν 25 χρόνια λειτουργίας του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος και ολοκληρώθηκε το 5ετές σχέδιο επανέκθεσης, αναδιοργάνωσης και αναδιάρθρωσης, που ξεκίνησε το 1995. Ο εορτασμός της επετείου των 25 χρόνων, γέννησε την ιδέα να εκτεθούν στη νέα έκθεση του Λαογραφικού Μουσείου Ναυπλίου «Τα Καλύτερα του ΠΛΙ», με στόχο να παρουσιαστεί το εύρος και η ποικιλία των μουσειακών του συλλογών, που σήμερα πλέον αριθμούν τα 25.000 αντικείμενα από 22 διαφορετικές κατηγορίες.

Η πορεία που είχε ήδη διαγράψει το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα από το 1974 και που το καθιστούσε σημαντικό θύλακα εθνικής αυτογνωσίας και θεματοφύλακα εθνικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών, με ανάπτυξη δραστηριοτήτων που το μετέτρεψαν στο *μεγαλύτερο μικρό* μουσείο της ελληνικής επικράτειας, απαιτούσε την παρουσία του Ιδρύματος το έτος 2000 με τις ίδιες προδιαγραφές με τις οποίες είχε ξεκινήσει. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 7-8)

Στα πλαίσια αυτά αποφασίστηκε και υλοποιήθηκε η απογραφή όλων των περιουσιακών στοιχείων, έγινε οικονομικός απολογισμός, έλεγχος αποθηκών μουσειακών αντικειμένων, επανέλεγχος (χειρόγραφος και ηλεκτρονικός) της τεκμηρίωσης των αντικειμένων, ορθολογικότερη αξιοποίηση των κτιρίων και των εγκαταστάσεων σε Ναύπλιο και Αθήνα, δημιουργήθηκαν νέοι αποθηκευτικοί χώροι μουσειακών αντικειμένων και χώρος πολλαπλών χρήσεων και περιοδικών εκθέσεων στο κτήριο του Μουσείου, όπως και ένα σύγχρονο πωλητήριο.

Στον ερευνητικό τομέα το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα περιέλαβε έρευνες σε όλη την Ελλάδα, με σκοπό την καταγραφή και μελέτη του λαϊκού πολιτισμού και ιδιαίτερα του ενδύματος, της μουσικής και του χορού. Τα αποτελέσματα των ερευνών αποτέλεσαν τον κορμό της εκδοτικής δραστηριότητας του Ιδρύματος, η οποία συμπληρώθηκε και με άλλες εκδόσεις, που απευθύνονται είτε στο ευρύ είτε στο ειδικό επιστημονικό κοινό, με ξεχωριστή την παρουσία του επιστημονικού περιοδικού «Εθνογραφικά». (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 7-8)

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος σχεδόν ταυτίστηκαν με την ιστορία του, αφού ξεκίνησαν ένα χρόνο μετά την ίδρυσή του (1975). Στην πλειοψηφία τους απευθύνονται στα παιδιά του

Ναυπλίου και έχουν ως αντικείμενό τους διάφορα θέματα: Λαϊκός Πολιτισμός της Πελοποννήσου και της Ελλάδας, Μουσειολογία, Πόλη του Ναυπλίου, Νομός Αργολίδας, Θέατρο Σκιών, κ.λπ.

Και βέβαια, σημαντικό είναι και το έργο που έχει να επιδείξει το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα στα θέματα οργάνωσης του μουσείου και των συλλογών του, με την πρωτοποριακή ανάπτυξη προγράμματος ηλεκτρονικής καταγραφής των μουσειακών αντικειμένων, από το 1988.

Παράλληλη με όλες τις παραπάνω δραστηριότητες, είναι και εκείνη της κοινωνικής προσφοράς του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ίδρυματος και της συμβολής του στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στη σύγχρονη πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής όπου τοποθετήθηκε και εντάχθηκε. Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του τέθηκε στην υπηρεσία της τοπικής κοινότητας. Η πολυποίκιλη δράση του συνέβαλε στην αφύπνιση της τοπικής κοινωνίας για την αναζήτηση και διατήρησή μιας ταυτότητας που είτε αγνοήθηκε, είτε διακόπηκε από την αξιοποίηση και το συγκεντρωτισμό της πρωτεύουσας. Η κοινωνική αποστολή του αποκεντρωμένου Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ίδρυματος αποτυπώνεται σε μια πορεία 25 χρόνων, στη διάρκεια των οποίων δημιούργησε τους όρους όχι μόνο για απλή συμμετοχή, αλλά και για ενεργοποίηση του κόσμου και ανάπτυξη μιας επικοινωνίας του κοινού με το μουσείο σε σταθερές βάσεις, μεγάλης εμβέλειας και σημαντικής διάρκειας. Σήμερα, γίνεται ολοένα και περισσότερο παραδεκτή η κοινωνική αποστολή του μουσείου, που λειτουργεί ως ένας ζωντανός φορέας ο οποίος δρα και αντιδρά σε πολλά επίπεδα και με πολλές διαστάσεις μέσα στην τοπική κοινωνία. Τα μουσεία τον 21^ο αιώνα, με την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών, που ήδη τα μετατρέπει σε ταχύτατους διαμεσολαβητές, φαίνεται ότι έχουν ακόμα βαθύτερη συνείδηση του κοινωνικού τους ρόλου σε πολλαπλά επίπεδα.

Ένα σπουδαίο επίτευγμα για το αποκεντρωμένο μουσείο της νέας χιλιετίας θα μπορούσε να είναι η ανάληψη επιπρόσθετων ευθυνών για προσφορά στο κοινωνικό χώρο, με την ανάπτυξη νέου τύπου δεσμών για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, εγκαθιστώντας σταθερές και μόνιμες δομές συνεργασίας και συμπόρευσης σε θέματα πολιτισμού και με τη θεσμοθετημένη συμμετοχή του σε πρόγραμμα υποδομής και ανάπτυξης του νόμου. Η πολυετής εμπειρία του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ίδρυματος δείχνει ότι και μπορεί και πρέπει να συμβάλει αποτελεσματικά στην

προοπτική ενός δυναμικού αναπτυξιακού σχεδίου της περιφέρειας. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 7-8)

4.3. Η ΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Στο Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα «Β. Παπαντωνίου» δόθηκε το βραβείο του «Ευρωπαϊκού Μουσείου της Χρονιάς» (1981). Η απονομή έγινε στις 15 Απριλίου στη Στοκχόλμη. Πρόκειται για μια διάκριση που τιμά ιδιαίτερα την πατρίδα μας στο χώρο της Ευρώπης, τη στιγμή που 41 ευρωπαϊκά μουσεία διαγωνίστηκαν για τα τρία βραβεία του διαγωνισμού αυτού, που γίνεται κάθε χρόνο από το 1977.

Πληροφοριακά αναφέρουμε πως το βραβείο έχουν κερδίσει τα εξής μουσεία: Ironbridge Gorge Museum Trust, Μεγάλη Βρετανία, το 1977, Schloss Rheydt Municipal Museum, Mönchengladbach, F.R.G., το 1978, Musée Camarguais, Arles, Γαλλία, το 1979 και State Museum «Het Catharijneconvent, Utrecht», Ολλανδία, το 1980.

Αξίζει να σημειωθεί ότι υπήρξε έντονος συναγωνισμός μεταξύ του Μουσείου Μουσικών Οργάνων της Στοκχόλμης και του Μουσείου του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος. Τελικά το βραβείο δόθηκε στην Ελλάδα, όχι μόνο για την έκθεση στο Μουσείο του ΠΛΙ με τον τίτλο «Παραγωγή – επεξεργασία και εφαρμογή των φυσικών υφαντικών υλών στην Ελλάδα», που λειτούργησε στη διάρκεια της περασμένης χρονιάς, αλλά κυρίως για τις πολλαπλές δραστηριότητες του Ιδρύματος στον τομέα της παράδοσης. (Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., 1999: 15)

4.4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το ΠΛΙ συνεργάζεται σταθερά με πολλά μουσεία και φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού, όπως το Μουσείο Μπενάκη, το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, το Μουσείο Κοσμήματος Η. Λαλαούνη, το Λύκειο των Ελληνίδων Αθηνών, το Τελλόγλειο Ίδρυμα στη Θεσσαλονίκη, το Ίδρυμα Λανίτη στη Λεμεσό, το Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου, το Παράρτημα του Πανεπιστημίου Harvard, το Παράρτημα της Εθνικής Πινακοθήκης και τον πολιτιστικό χώρο ΦΟΥΓΑΡΟ στο Ναύπλιο. Ιδιαίτερη υπήρξε η συνεργασία του ΠΛΙ με τον Δήμο Λευκωσίας, το Λεβέντειο Δημοτικό

Μουσείο Λευκωσίας και την Παιδαγωγική Ακαδημία της Κύπρου, με πιο σημαντική τη δεκαετή έρευνα για τη μουσική της Κύπρου.

Στο πλαίσιο της επιστημονικής συνεργασίας με άλλα μουσεία και φορείς, το ΠΛΙ, εκτός των άλλων, συνέβαλε στη δημιουργία και οργάνωση του Λασκαρίδειου Λαογραφικού Μουσείου στη Νέα Κίο Αργολίδας (1980), καθώς και στη δημιουργία του Μουσείου Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων και Κέντρο Εθνομουσικολογίας (Μ.Ε.Λ.Μ.Ο.Κ.Ε.) στην Αθήνα.

Στους κύριους στόχους του ΠΛΙ για πολλά χρόνια ήταν η μετεκπαίδευση και χορηγία υποτροφιών. Από το 1981 μέχρι το 2003 στελέχη του όπως ο Λάμπρος Λιάβας, η Ρένα Λουτζάκη, η Βασιλική Μηναίου, ο Γιάννης Κάλτσας, η Κλειώ Γκουγκουλή και ο Βασίλης Ζηδιανάκης, έχουν μετεκπαιδευτεί στο εξωτερικό σε τομείς όπως η εθνομουσικολογία, η ανθρωπολογία του χορού, η συντήρηση υφασμάτων, η βιβλιοθηκονομία, η κοινωνική ανθρωπολογία, η εθνολογία. Λόγω της οικονομικής κρίσης το Ίδρυμα δεν παρέχει πλέον υποτροφίες.

Τα 41 χρόνια του ΠΛΙ χαρακτηρίζονται από την εκτεταμένη επιτόπια έρευνα των συνεργατών του σε όλο τον ελλαδικό χώρο, στην Κύπρο και στην Κάτω Ιταλία. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο – ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

5.1. ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Στον ερευνητικό τομέα, στις δεκαετίες **1970-1980**, περιλαμβάνονται έρευνες σ' όλη την Ελλάδα, με σκοπό την καταγραφή και μελέτη του λαϊκού πολιτισμού, της μουσικής και του χορού, της προβιομηχανικής τεχνολογίας και του παιδικού παιχνιδιού. Τα αποτελέσματα των ερευνών γίνονται ο κορμός της εκδοτικής δραστηριότητας του Ιδρύματος, με ξεχωριστή την παρουσία της επιστημονικής επετηρίδας «Εθνογραφικά», που σήμερα αριθμεί 14 τόμους και της νεότερης σειράς «Ενδυματολογικά», που έχουν ήδη εκδοθεί 4 τόμοι.

Το **1983** εκδίδεται το βιβλίο του διακεκριμένου Ελβετού εθνομουσικολόγου Samuel Baud-Bovy «Essai sur la chanson populaire grecque», με πρόλογο του Φοίβου Ανωγειανάκη, ενώ την ίδια χρονιά κυκλοφορεί ο διπλός μουσικός δίσκος με μουσική και τραγούδια από την Κάτω Ιταλία και τη Σικελία, αποτέλεσμα της ερευνητικής εργασίας του Λάμπρου Λιάβα και του Νίκου Διονυσόπουλου.

Το **1985** ολοκληρώνεται η εθνομουσικολογική έρευνα σε χωριά της Κύπρου και αργότερα θα κυκλοφορήσει το μουσικό λεύκωμα «Ελληνική Δημοτική Μουσική της Κύπρου» σε επτά δίσκους, που αντιπροσωπεύουν μια επιλογή συνολικής διάρκειας 6 ωρών. Τη μουσική επιμέλεια είχε ο εθνομουσικολόγος Φοίβος Ανωγειανάκης. Την έρευνα προετοίμασε και οργάνωσε ο συνεργάτης του ΠΛΙ, Αλέκος Ιακωβίδης.

Τον Οκτώβριο του **1989** το ΠΛΙ ιδρύει τον «Σταθμό», το πρώτο ελληνικό Μουσείο Παιδικής Ηλικίας, που στεγάστηκε στο μηχανοστάσιο του παλαιού σιδηροδρομικού σταθμού του Ναυπλίου. Στο «Σταθμό» εφαρμόζονται καθημερινά πρωτοποριακά προγράμματα για παιδιά. Σημαντική ήταν η συμμετοχή του ΠΛΙ στο πειραματικό πρόγραμμα "ΜΕΛΙΝΑ - Εκπαίδευση και Πολιτισμός".

Το **1989** στο ΠΛΙ ανατέθηκε από τη Μελίνα Μερκούρη το Εθνικό Αρχείο Ενδυμασίας, ενώ το **2003** η Ιωάννα Παπαντωνίου ίδρυσε την Ελληνική Εταιρία Ενδυμασιολογίας, ως προέκταση του Αρχείου. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ)

5.2. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

✚ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Το 1999, στον ανανεωμένο χώρο του πωλητηρίου του Μουσείου, έγιναν πολλές εκδηλώσεις και παρουσιάστηκαν πολλές εικαστικές εκθέσεις με πιο

σημαντική την έκθεση της Μαρίας Λοϊζίδου

“Σκοτεινοί θάλαμοι” το 2003, η οποία παρενέβη εικαστικά και στην έκθεση του Μουσείου, κάτι που έγινε για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Εικόνα 5: Σκοτεινοί θάλαμοι

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Το 2005 παρουσιάστηκε στο Μουσείο η έκθεση **“Τα Λευκά του ΠΛΙ”**, όπου εκτέθηκαν νυφικά και βαφτιστικά σε συνδυασμό με εικαστική παρέμβαση στις προθήκες από τη Μαριγώ Κάσση.

Εικόνα 6: Τα Λευκά του ΠΛΙ

Πηγή:

<http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

πλι

Το 2006 το ΠΛΙ γιόρτασε τα 32 του χρόνια, αλλάζοντας τις εκθέσεις του και το Πωλητήριο. Στο Μουσείο Παιδικής Ηλικίας «Σταθμός» παιδιά και καλλιτέχνες δημιούργησαν εικαστικές εγκαταστάσεις, προτείνοντας την αναμόρφωσή του. Η έκθεση ήταν αφιερωμένη στο **“Ελληνικό Άστυ: Ναύπλιον 1822-1922”**. Στο ισόγειο του Μουσείου, σε προθήκη, εκτέθηκαν ετερόκλητα μουσειακά αντικείμενα

σε μια τολμηρή ελεύθερη εγκατάσταση για να τονιστεί η πολυμορφία των συλλογών του ΠΛΙ. Αυτή η μουσειολογική πρόταση παρουσιάστηκε στο Ναύπλιο σποραδικά ήδη από το 1999 μέχρι και τον Ιανουάριο του 2006 και στις "Πτυχώσεις", την έκθεση της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας του 2004, στο νέο κτίριο του Μουσείου Μπενάκη. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ)

Εικόνα 7: Ελληνικό Άστυ: Ναύπλιον 1822-1922

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Το **2013** το Ίδρυμα τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών για την πολυετή προσφορά του στον πολιτισμό.

Το **2014**, για να γιορτάσει τα 40 χρόνια από την ίδρυσή του, το ΠΛΙ οργάνωσε έναν αριθμό εκθέσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με πιο σημαντική την έκθεση **"Αχνάρια μεγαλοπρέπειας. Μια νέα ματιά στην παράδοση της ελληνικής γυναικείας φορεσιάς"**. Η έκθεση αρχικά σχεδιάστηκε για το Ελληνικό Κέντρο στο Λονδίνο, ξανασχεδιάστηκε για το Κέντρο Πολιτισμού "Ελληνικός Κόσμος" στην Αθήνα και ο τελικός προορισμός ήταν το Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν πάνω από 40 αυθεντικά χαρακτηριστικά ελληνικά ενδύματα των συλλογών του ΠΛΙ από τον 18ο έως τις αρχές του 20ού αιώνα και ήταν αφιερωμένη στη μνήμη της Κούλας Λαιμού.

Εικόνα 8: Αχνάρια μεγαλοπρέπειας. Μια νέα ματιά στην παράδοση της ελληνικής γυναικείας φορεσιάς

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

"Νύφες. Παράδοση και μόδα στην Ελλάδα", ήταν η δεύτερη έκθεση, στην οποία παρουσιάστηκε μια μεγάλη γκάμα νυφικών ενδυμάτων από τις συλλογές του ΠΛΙ, από τα κομψά και περίτεχνα νυφικά του τέλους του 19ου αιώνα έως τις πρωτοποριακές δημιουργίες των σύγχρονων σχεδιαστών και τις εκκεντρικές εμφανίσεις των νυφών του 21ου αι. Η έκθεση φιλοξενήθηκε στο νέο κτίριο του Μουσείου Μπενάκη στην Πειραιώς και εμπλουτισμένη με 38 νέες δωρεές παρουσιάστηκε στο Φουγάρο στο Ναύπλιο. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ)

Εικόνα 9: Νύφες. Παράδοση και μόδα στην Ελλάδα

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Το **2015**, η νέα μόνιμη έκθεση με τον τίτλο **“Οι συλλογές: Ένα ταξίδι στον χώρο και στον χρόνο”** αφιερώνεται στις συλλογές του Ιδρύματος, που σήμερα αριθμούν περίπου 45.000 αντικείμενα.

Εικόνα 10: Οι συλλογές: Ένα ταξίδι στον χώρο και στον χρόνο

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Το ΠΛΙ έχει οργανώσει πολλές εκθέσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με πιο σημαντικές:

Εικόνα 11: Βρυξέλες 1982 –
Ευρωπαϊκά. Τρεις κύκλοι της ζωής
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Εικόνα 12: Αθήνα 1985 - Αθήνα Πολιτιστική
Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Η ελληνική φορεσιά
και το κόσμημα άλλοτε και τώρα
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Εικόνα 13: Ντάλας (Τέξας) 1990 - Salute to Greece
(Ελληνική χρονιά) Η ελληνική φορεσιά
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>

Εικόνα 14: Αθήνα 2004 - Πολιτιστική Ολυμπιάδα

Πτυχώσεις. Από το αρχαίο ελληνικό ένδυμα στη μόδα του 20ού αιώνα

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολογο-πλι>

Εικόνα 15: Αθήνα 2006 - 4η Ελληνική Εβδομάδα Μόδας

6 'Παγκόσμιοι' Έλληνες Σχεδιαστές Μόδας
Για την έκθεση αυτή το ΠΛΙ έλαβε τιμητική διάκριση από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Σχεδιαστών Μόδας

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/χρονολογο-πλι>

Εικόνα 16: Λονδίνο 2012

6 'Παγκόσμιοι' Έλληνες σχεδιαστές μόδας

Πηγή:

<http://www.pli.gr/el/content/χρονολογο-πλι>

ΣΥΛΛΟΓΕΣ

Οι συλλογές του Ιδρύματος συγκροτούνται το 1974 με την αρχική δωρεά 6.000 αντικειμένων από την Ιωάννα Παπαντωνίου και σήμερα αριθμούν **45.000** αντικείμενα άμεσα συνδεδεμένα με τον λαϊκό και τον νεότερο ελληνικό πολιτισμό. Τα περισσότερα αντικείμενα χρονολογούνται στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού, ενώ υπάρχουν και αρκετά παλαιότερα, όπως για παράδειγμα τα "κοπτικά", με «σημεία» και «κλαβία» από αιγυπτιακές τουνίκες του 6ου μ.Χ. αιώνα. Η ενδυματολογική συλλογή, η συλλογή παιχνιδιών από όλο τον κόσμο, τα κοσμήματα, η ζωγραφική, τα σχέδια και τα χαρακτηριστικά ξεχωρίζουν, ενώ σημαντική διαμορφώνεται και η συλλογή των ενδυμάτων μόδας και των εξαρτημάτων τους. Στο ΠΛΙ έχει δωρηθεί το σύνολο των συλλογών μόδας του Γιάννη Τσεκλένη, η συλλογή με κούκλες με τοπικές ενδυμασίες της Φανής Καζές, το αρχείο Γιάννη Μέτση και το ιστορικό αρχείο Τάκη Μαύρου.

Για την καλύτερη διαχείριση των συλλογών δημιουργήθηκε το πρόγραμμα ηλεκτρονικής καταγραφής μουσειακών συλλογών «ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ», το οποίο σχεδιάστηκε εξ αρχής με βάση το know-how του ΠΛΙ, λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά διεθνή πρότυπα για την τεκμηρίωση των εθνογραφικών αντικειμένων. (Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>, Συλλογές)

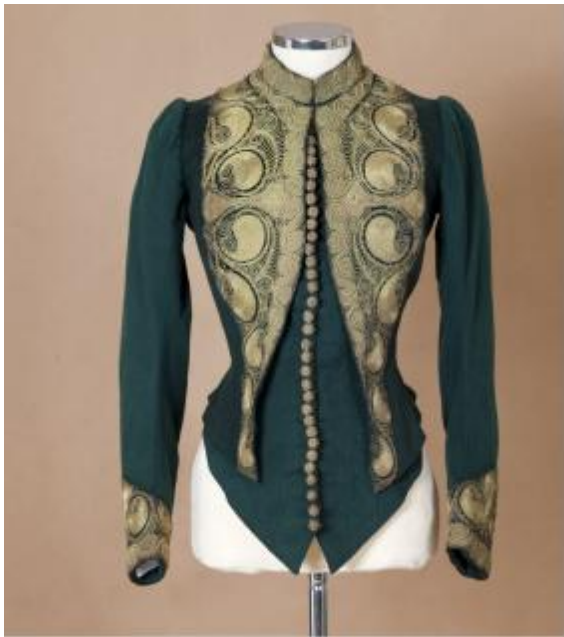

Εικόνα 17: Καπέλο βελούδινο του Maurice Παρίσι, c.1910. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 18: «Ντουλαμάς». Πανωφόρι κόκκινο με κέντημα. Πελοπόννησος. Τέλη 19^{ου} αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 19: Paper sari για τις αεροσυνοδούς της Air India από την Elisa Daggs. Νέα Υόρκη 1967. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 20: Ζακέτο με γιλέκο του οίκου John Redfern & Son. Παρίσι. Δεκαετία 1880

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 21: Βικτωριανό «τουρνούρι». Δεκαετία 1880

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 22: Μαγιό ανδρικό και γυναικείο. Δεκαετία 1910. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 23: Φορέματα του Paul Poiret. Ανήκαν στην Denise Boulet-Poiret. Από τη συλλογή της Colin Poiret. Παρίσι 1920. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 24: Ζακέτα με κεντημένες μορφές κινουμένων σχεδίων της Warner Bros. ΗΠΑ 1993. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 25: Παπούτσια του Jimmy Choo, τύπος “Stay”. Λονδίνο 2007. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 26: Σκουλαρική καράβι, επισμαλτωμένο με ρουμπίνια. Δωδεκάνησα, Πάτμος.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 27: Χρυσό ρολόι με μπλε σμάλτο και διαμάντια. 19ος αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 28: Ζεύγος σκουλαρίκια. Ήπειρος, Ιωάννινα. 19ος αι.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 29: Παλάσκα ασημένια, με τους πρώτους βασιλείς της Ελλάδας Όθωνα και Αμαλία. 19ος αι.
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 30: Παγούρι από τσίγκο. Οι δυο όψεις του παριστάνουν ανάγλυφο γυναικείο πρόσωπο, με καπέλο στο κεφάλι. Στη μια πλευρά επιγραφή «ΧΙΡ ΓΕΩΡΓΙΟΥ», στην άλλη «1898». 1898 Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.
Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 31: Τάσι με δικέφαλο αετό και επιγραφή «ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ». 19ος αι.
Πηγή:
<http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>
ς

Εικόνα 32: Έργο του λαϊκού ζωγράφου Θεόφилου Χατζημιχαήλ (1873-1934) με θέμα «Ο Άρης θεός του πολέμου και η κυνηγίτρια θεά του κυνηγιού Άρτεμη». Λάδι σε απροετοίμαστο πανί. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 33: Χρωμολιθογραφία με θέμα την αναχώρηση του Όθωνα και της Αμαλίας από την Ελλάδα. Εκδότης Β. Τσαγκάρης.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 34: «Γυναίκες από τον Μοριά». Επιχρωματισμένη λιθογραφία του Γάλλου ζωγράφου Théodore Leblanc (από το λεύκωμα «Croquis d' après nature faits pendant trois ans de séjour en Grèce et dans le Levant», Παρίσι 1833-34).

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 35: Τμήμα χιτώνα. Αίγυπτος. 6ος-7ος αι. μ.Χ. Τα υφαντά που βρέθηκαν στην Αίγυπτο αυτή την περίοδο ονομάστηκαν κοπτικά, ακολουθώντας την παράδοση που καθιερώθηκε πριν 100 περίπου χρόνια από τους ερευνητές που πρώτοι αναφέρθηκαν σε τέτοια ευρήματα.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 36: Μαξιλάρι λινό με μεταξωτά κεντήματα. Νησιά Ιονίου, Λευκάδα, 19ος αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 37:

Κεραμικό δοχείο με καπάκι. Μ. Ασία, Τσανάκ-Καλέ 1853. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 38: Λύρα. Κρήτη, Λασιθί. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 39:

Κασελάκι χρυσοχόου. Δωρεά του Θεόδωρου Μίντζα, στη μνήμη του αξέχαστου φίλου και συνεργάτη του Ανδρέα Σκουργιαλού.

Πηγή: <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

Εικόνα 40:

Κασέλα ξύλινη, ζωγραφισμένη, με πρόσθετα καθρεφτάκια. Επιγραφή: «ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΑΤΙΟΥ». Ήπειρος, Μέτσοβο. Αρχές 20ού αι. Δωρεά: Ιωάννα Παπαντωνίου.

Πηγή:

<http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Βασικός σκοπός μέσα από τη μελέτη που θα ακολουθήσει είναι η διερεύνηση της κατάστασης που κυριαρχεί τα τελευταία χρόνια στο Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, καθώς και τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει τον 21^ο αιώνα.

6.2. Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΩΣ ΜΕΣΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

Λέγοντας «**συνέντευξη**» εννοούμε την προσωπική επαφή με το συμμετέχοντα-ερωτώμενο-με σκοπό τη διερεύνηση, κατανόηση και εις βάθος ανάλυση των απόψεών του. Είναι μια σκόπιμη συζήτηση μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων. Μπορεί δε να χρησιμοποιηθεί ως κύριο μέσο συλλογής δεδομένων που έχουν άμεση σχέση με τα αντικείμενα της έρευνας (γνώσεις, πληροφόρηση, αξίες, προτιμήσεις, στάσεις, πεποιθήσεις) για τον έλεγχο υποθέσεων ή την υπόδειξη νέων. Ακόμη, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους.

Η προσωπική συνέντευξη είναι ίσως η ποιοτική μέθοδος που χρησιμοποιείται περισσότερο εξαιτίας της ευελιξίας που προσφέρει κατά τη διεξαγωγή της, της αμεσότητας και της εξοικείωσης που αισθάνεται το κοινό σε σχέση με αυτή και του χαμηλού της κόστους.

Η συνέντευξη δεν επιδέχεται ποσοτική ανάλυση και σκοπός της είναι να διερευνηθεί ένα φαινόμενο λαμβάνοντας υπόψη την οπτική του ερωτώμενου. Πρόκειται δηλαδή για μια καταγραφή της βιωματικής εμπειρίας του ερωτώμενου, καθώς και των απόψεων και αντιλήψεών του. Επιτρέπει τη σε βάθος εξερεύνηση των αιτίων και των λόγων κάποιων στάσεων και συμπεριφορών αφού εμπεριέχει τη δυναμική της συζήτησης (Ζαφειρόπουλος, 2005 :169).

Ο ερωτώμενος, στην προσωπική συνέντευξη, δεν παίζει το ρόλο του υποκειμένου, το οποίο απαντάει σε ένα σύνολο ερωτήσεων όπως γίνεται στις ποσοτικές έρευνες. Αντίθετα, τα δεδομένα της έρευνας πηγάζουν από τη συζήτηση αλλά και από τη σχέση του ερωτώμενου και του ερευνητή. Για το λόγο αυτόν ο ερευνητής δεν είναι ανεξάρτητος και αμέτοχος στο αποτέλεσμα της έρευνας.

6.2.1. ΤΥΠΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Το είδος, ο τύπος της συνέντευξης θα πρέπει να αντιστοιχεί με το αντικείμενο της έρευνας, τον/τους στόχους και την/τις μεθόδους στρατηγικής που θα έχει υιοθετηθεί.

Τα εναλλακτικά είδη της συνέντευξης εκτείνονται σε μια κλίμακα, που ονομάζεται **η συνέχεια του τυπικού**. Στο ένα άκρο βρίσκεται η **εντελώς δομημένη** συνέντευξη, στην οποία ο συνεντευκτής συμπεριφέρεται, όσο είναι δυνατό, σα μηχανή. Αυτός, χρησιμοποιεί ένα προκαθορισμένο και τυποποιημένο «πρωτόκολλο» συνέντευξης με συγκεκριμένες ερωτήσεις τις οποίες υποβάλλει με την ίδια σειρά, χωρίς να αλλοιώνει τη διατύπωση. Μια δομημένη συνέντευξη μπορεί να έχει τη μορφή ενός ερωτηματολογίου ή ενός καταλόγου, ο οποίος συνήθως συμπληρώνεται από το συνεντευκτή κι όχι από τον ερωτώμενο. Στο άλλο άκρο βρίσκεται η **εντελώς αδόμητη ή ελεύθερη** συνέντευξη, στην οποία το σχήμα καθορίζεται από καθέναν χωριστά τους ερωτώμενους. Στην αδόμητη συνέντευξη δεν υπάρχει ακριβές διάγραμμα ερωτήσεων παρά μια ανεπίσημη σειρά ερωτήσεων με μικρό έλεγχο από τον ερευνητή. Ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να μιλήσει ελεύθερα για διάφορα γεγονότα που αφορούν το γενικό θέμα της συνέντευξης. Δεν υπάρχουν προκαθορισμένες ερωτήσεις και η δομή είναι όσο το δυνατόν πιο «χαλαρή».

Σε ενδιάμεση θέση στην κλίμακα βρίσκεται ένας άλλος τύπος συνέντευξης: η **ημιδομημένη** μορφή συνέντευξης. Αυτή περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως και η δομημένη συνέντευξη αλλά ταυτόχρονα υποβάλλονται και ανοιχτές ερωτήσεις για πληρέστερη κατανόηση της απάντησης που δόθηκε με την κλειστή ερώτηση. Στην ημιδομημένη συνέντευξη δεν υπάρχει προκαθορισμένος αριθμός ερωτήσεων αλλά μία λίστα θεμάτων που πιθανόν να καλυφθούν στη διάρκεια της συνέντευξης. Η σειρά των ερωτήσεων διαφέρει από συνέντευξη σε συνέντευξη. Ακόμη, ανάλογα με την ανάλυση των δεδομένων, ο ερευνητής μπορεί να προσθέσει καινούργιες ερωτήσεις που δεν είχε προσχεδιάσει. Έτσι, ανακαλύπτει και κατηγοριοποιεί αυτές τις καινούργιες ερωτήσεις και τις αναλύει και επεξεργάζεται πιο εύκολα. Οι συνεντεύξεις που έγιναν για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας είχαν ημιδομημένη μορφή επειδή ανταποκρίνονταν στον τύπο και στο θέμα της έρευνας.

6.2.2. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ/ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Πλεονεκτήματα

Από τη στιγμή που κάποιος συναινέσει για τη συνέντευξη, επιτυγχάνεται υψηλή συμμετοχή στην ερευνητική προσπάθεια του συνεντευκτή. Ακόμη, εξασφαλίζεται άμεση επικοινωνία ανάμεσα στον ερευνητή και τον ερωτώμενο, σε αντίθεση με άλλη μορφή έρευνας (ερωτηματολόγιο). Επιπλέον, σε περίπτωση που ο ερωτώμενος δεν αντιλαμβάνεται κάποιες ερωτήσεις, μπορεί να ζητήσει άμεσα αποσαφηνίσεις και να συνεχισθεί απρόσκοπτα η συνέντευξη. Ανάλογα δε με τις απαντήσεις που δίνει ο συνεντευξιαζόμενος, ο ερευνητής έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει τη σειρά των ερωτήσεων, καθιστώντας έτσι περισσότερο ευέλικτη τη ροή της συνέντευξης και επιτρέποντάς του να κάνει και πρόσθετες ερωτήσεις σε πιθανές παρεμφερείς περιοχές ενδιαφέροντος.

Ένας ικανός συνεντευκτής μπορεί να ανιχνεύσει ιδέες, πιθανές αντιδράσεις, να ερευνήσει κίνητρα και συναισθήματα, που δε θα μπορούσε ποτέ να κάνει με τα ερωτηματολόγια (Bell, 1997:143). Επιπροσθέτως, η χρήση οπτικοακουστικών βοηθημάτων διευκολύνει την καταγραφή πολύπλοκης πληροφόρησης. Σε μια συνέντευξη μπορούν να συμμετέχουν και αναλφάβητοι, μικρά παιδιά (εφ' όσον συναινούν οι γονείς τους), και άτομα με προβλήματα στη γλωσσική έκφραση. Τέλος, σε σχέση με το ερωτηματολόγιο που στέλνεται ταχυδρομικά η συνέντευξη έχει μεγαλύτερο αριθμό απαντήσεων. Ακόμη, «η συνέντευξη επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορία σε βάθος ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τη διερεύνηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, συμπεριφορών, στάσεων, αξιών και αντιλήψεων» (Ιωσηφίδης, 2003: 40).

Μειονεκτήματα

Στις συνεντεύξεις πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος της προκατάληψης, περισσότερο γιατί όπως ο σημειώνουν, «οι συνεντευκτές είναι ανθρώπινα πλάσματα κι όχι μηχανές, και η συμπεριφορά τους μπορεί να έχει επίδραση στους ερωτώμενους».

Είναι ευκολότερο ν' αναγνωρίζει κανείς την πιθανότητα ανάπτυξης προκατάληψης απ' το να τη διαγράψει ολοκληρωτικά, αφού «είναι δύσκολο ν' αποφευχθεί εντελώς η προκατάληψη, αλλά η επίγνωση του προβλήματος και ο συνεχής σταθερός αυτοέλεγχος μπορούν να βοηθήσουν». Υπάρχει φόβος

παρέμβασης του συνεντευκτή στον ερωτώμενο την ώρα της συνέντευξης με λόγια ή κινήσεις του προσώπου ή του σώματος. Η παρέμβαση, οπωσδήποτε, δεν εξασφαλίζει την αντικειμενικότητα της συνέντευξης (Κορομπίλη, 1994 : 43).

Ο ερευνητής, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, θα πρέπει να παραμένει ουδέτερος στις αντιδράσεις του χωρίς να κρίνει τις απόψεις των ερωτώμενων και να τους καθοδηγεί σε έναν ορισμένο τρόπο σκέψης και προσέγγισης του υπό εξέταση θέματος. Επειδή η συνέντευξη προϋποθέτει προσωπική επαφή, η προσωπικότητα του συνεντευκτή μπορεί να επηρεάσει άμεσα και καθοριστικά την ίδια τη συνέντευξη. Οπωσδήποτε οι συνεντευκτές θα πρέπει να είναι έμπειροι και να προετοιμαστούν κατάλληλα, ώστε να έχουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Επίσης, μεγάλο είναι το κόστος των συνεντεύξεων σε χρήμα (μετακινήσεις, υλικά μαγνητοφώνησης) και σε χρόνο: «Θα πρέπει να διαθέσετε ένα διάστημα περίπου δέκα ωρών για κάθε ώρα απομαγνητοφώνησης» (Bell, 1997 :50).

Συνέντευξη

Οι ερωτήσεις που απευθύναμε στον Διευθυντή του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος, κ. Κανελλόπουλο Κανέλλο, αφορούσαν την πορεία του ΠΛΙ τα τελευταία χρόνια, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης, καθώς και για τους τρόπους κατά τους οποίους θα μπορούσε να βελτιωθεί η υφιστάμενη κατάσταση ώστε να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες. Οι πληροφορίες που συλλέξαμε ήταν πολύ ενδιαφέρουσες και ανέδειξαν τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσει το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, λόγω της οικονομικής κρίσης.

Η συνέντευξη, που αποτελείται από δέκα (10) ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, και έγινε μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, με τη βοήθεια του της διευθύντριας του διευθυντή του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος, ο οποίος με προθυμία μας απάντησε και μας πληροφόρησε για ό,τι τον ρωτήσαμε επί του θέματος.

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ, κ.
ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟ Κ.**

1. Θα θέλαμε να μας πληροφορήσετε για ποιο λόγο επιλέχθηκε το Ναύπλιο ως τόπος ίδρυσης του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος;

Επιλέχθηκε η πατρώα γη (Ναύπλιο) κυρίως για λόγους πολιτιστικής αποκέντρωσης και πολιτισμικής ανάπτυξης της περιφέρειας.

2. Υπάρχει επισκεψιμότητα στο Μουσείο;

Η επισκεψιμότητα είναι ικανοποιητική κυρίως την εαρινή και καλοκαιρινή περίοδο, περιόδους εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και εορταστικών τριημέρων.

3. Έχετε παρατηρήσει μείωση λόγω της οικονομικής κρίσης;

Έχουμε παρατηρήσει μείωση της τάξης του 30-40%.

4. Θα λέγατε ότι οι επισκέπτες του Ιδρύματος είναι περισσότερο Έλληνες ή ξένοι;

Οι επισκέπτες του Ιδρύματος είναι Έλληνες αλλά και ξένοι, με τους Έλληνες να υπερτερούν ελαφρώς σε ποσοστό.

5. Γίνονται επισκέψεις από σχολεία;

Βεβαίως και γίνονται οργανωμένες επισκέψεις από σχολικές ομάδες με προγραμματισμένη εφαρμογή κάποιου εκπαιδευτικού προγράμματος ή ξενάγησης.

6. Μπορείτε να μας ενημερώσετε για την καταλληλότητα και την ασφάλεια του κτηρίου;

Το κτήριο του Μουσείου πληροί όλες τις προδιαγραφές λειτουργίας ενός σύγχρονου μουσείου και ασφαλείας τόσο των μουσειακών αντικειμένων όσο και των επισκεπτών. Επίσης εξασφαλίζεται η άνετη πρόσβαση σε άτομα με κινητικές δυσκολίες.

7. Πιστεύετε ότι η στέγαση του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος σε ένα παλαιό αλλά κλασικό κτήριο προσφέρει περισσότερο σε έναν επισκέπτη ή αφαιρεί κάτι από την αίγλη του;

Αυτό που ενδιαφέρει το κοινό είναι κυρίως το τι προσφέρει το μουσείο και όχι η αισθητική του κτηρίου. Το Λαογραφικό Μουσείο Ναυπλίου στην Ελλάδα, πέτυχε να διακριθεί σε ένα παλιό κτήριο, που αναπαλαιώθηκε με ικανότητα και ευαισθησία, για να προσφέρει το είδος της στέγης που ταιριάζει ακριβώς στο χαρακτήρα των εκθεμάτων και στο αίσθημα της παράδοσης που αποτελεί το κέντρο της πολιτικής του Μουσείου. Είναι αμφίβολο κατά πόσο ένα νέο κτήριο, όσο καλά σχεδιασμένο κι αν ήταν, θα επέφερε τόσο ικανοποιητικά συμπεράσματα.

8. Πείτε μας δυο λόγια για τις διακρίσεις που έχει λάβει μέχρι σήμερα το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα.

Το 1981 το ΠΛΙ βραβεύθηκε με το European Museum of the Year main Award (EMYA) για την έκθεση του «Παραγωγή, επεξεργασία και εφαρμογή φυσικών υφαντικών υλών». Ο ανταγωνισμός ήταν πολύ μεγάλος. Το Ναύπλιο αγωνίστηκε στήθος με στήθος με το Μουσείο της Στοκχόλμης, που, όπως το έθεσε ένα μεγάλο μέρος της επιτροπής, «κάνει ό,τι άλλα μουσεία διατείνονται ότι κάνουν».

Το 2013 το ΠΛΙ βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών για την προσφορά του στον ελληνικό πολιτισμό.

9. Ποια προβλήματα αντιμετωπίζει σήμερα το Λαογραφικό Πελοποννησιακό Ίδρυμα;

Οικονομική κυρίως δυσχέρεια παράλληλα με μειωμένο προσωπικό στο ελάχιστο.

10. Πώς μπορεί να εξελιχθεί και τι προσπάθειες γίνονται για μελλοντική βελτίωση;

Αυτή τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης γίνονται τεράστιες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα του Ιδρύματος παράλληλα με προσπάθεια για ανακαίνιση και επανέκθεση του παιδικού μουσείου "Σταθμός" και συντονισμένες ενέργειες για τη δημιουργία ενός μουσείου Πολιτισμού του Ενδύματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα μουσεία θεωρούνται σήμερα βασικό και αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο του τουριστικού συστήματος, με πολλαπλά οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες, καθώς προσελκύουν τουρίστες οι οποίοι δημιουργούν έσοδα για τα ίδια και εισόδημα για την τοπική οικονομία.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών και υπό την επίδραση των ραγδαίων οικονομικών, τεχνολογικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αλλαγών, οι παραδοσιακές λειτουργίες των μουσείων όπως ταξινόμηση, φύλαξη, μελέτη και έκθεση των συλλογών τους, διαφοροποιήθηκαν σημαντικά. Η δυνατότητα διεθνούς και άμεσης ενημέρωσης του κοινού και η αύξηση του ελεύθερου χρόνου για τους περισσότερους πολίτες του δυτικού κόσμου, προσανατόλισαν τα μουσεία στο να διευρύνουν τις λειτουργίες τους εντάσσοντας επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και ευρύτερα κοινωνικές δράσεις οι οποίες επανακαθόρισαν τον χαρακτήρα τους ως ιδρύματα έρευνας και εκπαίδευσης αλλά και αναψυχής.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση, η οποία εκφράζεται με σημαντικές περικοπές στις κρατικές ενισχύσεις και τις χορηγίες των μουσείων, οδηγεί διεθνώς στην υιοθέτηση πρακτικών που στοχεύουν στο να κάνουν τα μουσεία εμπορικά βιώσιμα και περισσότερο ανταγωνιστικά, έτσι ώστε να εξασφαλίζουν τις απαιτούμενες πηγές χρηματοδότησης για να διασφαλίσουν τη λειτουργία τους, να επιτύχουν τους στόχους τους και να διαφυλάξουν τις συλλογές του.

Τα άμεσα οικονομικά οφέλη είναι δύσκολο να υπολογιστούν. Αυτό οφείλεται εν μέρει στη δυσκολία μέτρησης της συμβολής τους με καθαρά οικονομικούς όρους, δεδομένου ότι τα μουσεία έχουν ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών πολλές εκ των οποίων είναι δύσκολα μετρήσιμες, παρέχουν ένα προϊόν πολύπλοκο και όχι πάντα απτό ή εμπορικής φύσης, και είναι συνήθως δημόσιοι ή μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί στους οποίους η αποδοτικότητα δεν αποτιμάται μόνο με οικονομικούς όρους.

Τα έσοδα από τα εισιτήρια, τα καταστήματα του μουσείου και το καφέ-εστιατόριο είναι συνήθως αρκετά υψηλότερα, αυτό όμως δεν είναι παρά μια μικρή ένδειξη της συνολικής επίδρασης του πολιτιστικού τουρισμού που οφείλεται στο μουσείο. Τα τοπικά αποτελέσματα της περιοχής στην οποία βρίσκεται το μουσείο μπορούν να μετρηθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια. Υπάρχει συνήθως μεγάλη αύξηση στην αξία της γης και των ακινήτων στην περιοχή του μουσείου, αφενός λόγω της

μεγαλύτερης και καλύτερης προσβασιμότητας που δημιούργησε το μουσείο και αφετέρου λόγω μιας νέας συγκρότησης που είναι αποτέλεσμα των αλλαγών.

Τέτοιες δυσκολίες και προκλήσεις έχει να αντιμετωπίσει και το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα του Ναυπλίου, με το οποίο ασχοληθήκαμε στην παρούσα πτυχιακή εργασία. Ο κ. Κανέλλος Κανελλόπουλος, διευθυντής του Ιδρύματος, μας πληροφόρησε ότι:

- Το Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα «Β. Παπαντωνίου» έχει να αντιμετωπίσει, όπως και πολλά άλλα μουσεία της χώρας, την οικονομική δυσχέρεια που επέφερε η οικονομική κρίση στη χώρα μας, παράλληλα με το μειωμένο προσωπικό στο ελάχιστο.
- Έχει παρατηρηθεί μεγάλη μείωση στις επισκέψεις του μουσείου, της τάξης του 30-40%.
- Παρόλα αυτά, η επισκεψιμότητα είναι ικανοποιητική κυρίως την εαρινή και καλοκαιρινή περίοδο, περιόδους εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και εορταστικών τριημέρων.
- Στο Ίδρυμα πραγματοποιούνται οργανωμένες επισκέψεις από σχολικές ομάδες με προγραμματισμένη εφαρμογή κάποιου εκπαιδευτικού προγράμματος ή ξενάγησης.
- Αυτή τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης, στο Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα γίνονται τεράστιες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του, παράλληλα με προσπάθεια για ανακαίνιση και επανέκθεση του παιδικού μουσείου "Σταθμός" και συντονισμένες ενέργειες για τη δημιουργία ενός μουσείου Πολιτισμού του Ενδύματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξιάκης Ελ, (2003), «Ανθρωπολογία οίκοι ή Λαογραφία; Μια επιστημολογική προσέγγιση», *Επιστημονικό συμπόσιο. Το παρόν του παρελθόντος. Ιστορία, Λαογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Αθήνα: Συλλογικό - Εταιρία σπουδών νεοελληνικού πολιτισμού και γενικής παιδείας
- Αλεξιάδης, Μ., (2007), *Εισαγωγή στη Λαογραφία*, Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Αλεξιάδης Μ., (2006), *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία. Συναγωγή μελετών*, Αθήνα: Καρδαμίτσα
- Αντζουλάτου-Ρετσίλα, Ε., (2005), *Πολιτιστικά και Μουσειολογικά Σύμμεικτα*, Αθήνα: Παπαζήσης
- Βέμη, Β., (2006), *Μουσειοπαιδαγωγική κατάρτιση των εκπαιδευτικών: προπόθεση για μια κοινή «γλώσσα» μουσείου και σχολείου*, Παιδαγωγική Επιθεώρηση
- Ζαφειρόπουλος, Κ., (2005), *Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*, Αθήνα: Κριτική
- Ιωσηφίδης, Θ., (2003), *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα: Κριτική
- Κακούρου – Χρόνη, Γ., (2006), *Μουσείο – σχολείο: αντικριστές πόρτες*, Αθήνα: Πατάκης
- Καμηλάκη-Πολυμέρου, Α., Καραμανές, Ε., (2008), *Λαογραφία: Παραδοσιακός πολιτισμός*, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- Κανάρη, Χ., Βέμη, Β., (2008), *Μουσιακή αγωγή και εκπαιδευτικό υλικό μουσείων: μια έρευνα σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Μαγνησίας*, Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
- Κόκκινος, Γ., Αλεξιάκη, Ε., (2002), *Εισαγωγή. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Κορομπίλη, Σ., (1994), *Μέθοδοι Έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία*, Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης
- Κουρουκλή Μ., (2003), «Η ανθρωπολογία, το παρόν, το παρελθόν και το δίλημμα της πατριδογνωσίας», *Επιστημονικό συμπόσιο, Το παρόν του παρελθόντος.*

- Ιστορία, Λαογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Αθήνα: Συλλογικό - Εταιρία σπουδών νεοελληνικού πολιτισμού και γενικής παιδείας
- Κυριακίδου-Νέστορος Α., (1975), *Η ελληνική λαογραφία στη σύγχρονη της προοπτική*, Εκδόσεις Ολκός
 - Λαπούρτας, Α., Δημητράκη, Α., (1993), «Μουσείο και επικοινωνία: περί όρων και ορίων», *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 72
 - Μούλιου, Μ., Μπούνια, Α., (1999), «Μουσείο και Επικοινωνία», *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 72
 - Μπρατζιώτη, Λ., (1988), *Λαογραφικό Μουσείο Ναυπλίου*, Ναύπλιο: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα
 - Οικονόμου, Μ., (2003), *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός*
 - Ορφανίδη, Λ., (2003), *Εισαγωγή στη Μουσειολογία*, Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών
 - Παπαντωνίου, Ι., Κανελλόπουλος, Κ., (1999), *25 χρόνια Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα*, Ναύπλιο: Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα
 - Παπαταξιάρχης Ευθ., (2003), «Το παρελθόν ενώνει όσο και χωρίζει», *Επιστημονικό συμπόσιο. Το παρόν του παρελθόντος. Ιστορία, Λαογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Αθήνα: Συλλογικό, Εταιρία σπουδών νεοελληνικού πολιτισμού και γενικής παιδείας
 - Σηφάκης Γρ, (2003), «Λαογραφία, Ανθρωπολογία και Ιστορία ή ετερόνυμα που δεν έλκονται», *Επιστημονικό συμπόσιο. Το παρόν του παρελθόντος. Ιστορία, Λαογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Αθήνα: Συλλογικό, Εταιρία σπουδών νεοελληνικού πολιτισμού και γενικής παιδείας
 - Σπαθάρη- Μπεγλίτη Ε., (1994), «Λαογραφικά μουσεία και παιδαγωγική», *Απόψεις*, Παράρτημα 8
 - Τζιαφέρη, Σ., (2005), *Το σύγχρονο μουσείο στην ελληνική εκπαίδευση μέσα από το παράδειγμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων*, Αθήνα: Αφοί Κυριακίδη
 - Τσιμπιρίδου Φ., (2001), «Η λαογραφία ως «κληρονομιά» στην κοινωνική και πολιτισμική ανθρωπολογία του ελλαδικού χώρου», *Ελληνικός παραδοσιακός πολιτισμός. Λαογραφία και ιστορία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- American Association of Museums, (1978), *Museum Ethics*, Washington, D.C.,
- Bell, J. (1997), *Μεθοδολογικός Σχεδιασμός Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Μετάφρ. Ρήγα, Αθήνα: Gutenberg
- Burcaw, G.E., (1983), *Introduction to Museum Work*, (2nd edn), Nashville, Tenn., American Association for State and Local History
- International Council of Museums, (1990), *Conservation and Restoration of Collections, Code of Professional Ethics*, Paris
- Merriman, N., (1999), «Opening up Museums to the Public», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 72
- Neustupny, J., (1968), *NDLR. Museum and Research*, Prague
- Webster N.- Mc Kenhnie, J. (eds), (1977), *New Twentieth Century Dictionary*, Collins World Publishing Co. Inc.
- Weil, S., (1983), *Introduction, Beauty and Beasts*, Washington, D.C.: Smithsonian Institution Press

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ
- Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/ιδρυτής>, Ίδρυτής
- Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/χρονολόγιο-πλι>, Χρονολόγιο ΠΛΙ
- Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/μουσειο-παιδικής-ηλικίας-ο-σταθμός>, Μουσείο παιδικής ηλικίας ο «Σταθμός»
- Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, <http://www.pli.gr/el/content/συλλογές>, Συλλογές